

«Заман-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамы

Қаржылық есептілік

*2021 жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен қоса*

МАЗМҰНЫ

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБІ

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржылық жағдай туралы есеп	1
Жиынтық кіріс туралы есеп.....	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп.....	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп.....	4

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызметтің сипаттамасы	5
2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі.....	5
3. Маңызды терминдер анықтамасы.....	6
4. Есеп саясатының негізгі ережелері.....	7
5. Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар	20
6. Ақша қаражаты мен оның баламалары.....	22
7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	22
8. Клиенттерге берілген қарыздар	27
9. Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	29
10. Негізгі құралдар	30
11. Пайдалану құқығы және жалдау бойынша міндеттеме нысанындағы активтер	31
12. Материалдық емес активтер	31
13. Қорлар	31
14. Салық салу	32
15. Басқа да активтер мен міндеттемелер.....	33
16. Кредиттік ұйымдардың қаражаты	34
17. Клиенттердің қаражаты	34
18. Меншікті капитал.....	34
19. Шарттық және шартты міндеттемелер	35
20. Несиелік зиян бойынша шығыстар.....	36
21. Таза комиссиялық кіріс.....	37
22. Қызметкерлер құрамының шығыстары және өзге операциялық шығыстар.....	37
23. Тәуекелдерді басқару	38
24. Әділ құнды бағалау	52
25. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін сараптау	54
26. Байланысты тараптармен операциялар	55
27. Капитал жеткіліктігі.....	55
28. Зәкят	56
29. Есепті күннен кейінгі оқиғалар.....	56

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Заман-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамының акционерлері мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «Заман-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамының (бұдан әрі - «Банк») қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есеп, жиынтық кіріс туралы есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда Банктің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және біздің қаржылық есептіліктің аудитіне Қазақстан Республикасында қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Банкке қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Банкті таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе басшылықтың мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесі Банктің қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

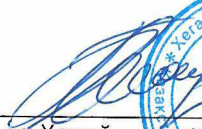
Біздің мақсатымыз қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Банктің ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз Директорлар кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Ольга Хегай
Аудитор

Аудитордың 2015 жылғы 25 қыркүйектегі
№ МФ-0000286 біліктілік куәлігі

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2022 жылғы 29 сәуір

Рустамжан Сапарғалиев
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасының аумағында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП**2021 жылғы 31 желтоқсанға***(Мың теңгемен)*

	Ескерт.	2021 жыл	2020 жыл
Активтер			
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6	6.309.846	6.571.920
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7	14.724.953	12.528.133
Клиенттерге берілген қарыздар	8	11.779	19.936
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	9	818.108	1.850.334
Негізгі құралдар	10	88.703	49.078
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	11	237.447	195.851
Материалдық емес активтер	12	339.770	17.962
Қорлар	13	190.565	190.565
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	14	42.363	16.779
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	14	-	48.387
Басқа да активтер	15	887.324	904.844
Активтердің жиыны		23.650.858	22.393.789
Міндеттемелер			
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	16	780.866	884.233
Клиенттердің қаражаты	17	8.592.757	7.446.428
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	19	73.366	132.545
Шартты міндеттемелер бойынша резервтер	19	629.588	682.123
Жалдау бойынша міндеттемелер	11	261.684	200.527
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	14	10.063	-
Басқа да міндеттемелер	15	284.694	189.857
Міндеттемелер жиыны		10.633.018	9.535.713
Меншікті капитал	18		
Жарғылық капитал		10.050.000	10.050.000
Қосымша төленген капитал		122.037	122.037
Бөлінбеген пайда		2.845.803	2.686.039
Меншікті капитал жиыны		13.017.840	12.858.076
Міндеттемелер мен меншікті капитал жиыны		23.650.858	22.393.789

Банк Басқармасы атынан шығаруға қол қойылды және бекітілді:

Гульрайруз Ерлановна Асаева

Басқарма Төрағасы

Диар Нурланович Смагулов

Бас бухгалтер

2022 жылғы 29 сәуір

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП**2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін***(Мың теңгемен)*

	Ескерт.	2021 жыл	2020 жыл
Исламдық қаржыландыру қызметінен түскен кірістер			
Тауарлық Мұрабаха шарттары бойынша кірістер		1.219.992	990.984
Таваррук шарттары бойынша кірістер		114.480	103.919
		1.334.472	1.094.903
Басқа да қаржылық шығыстар			
Жалдау бойынша міндеттемелер	11	(26.050)	(25.683)
		(26.050)	(25.683)
Таза қаржылық кіріс		1.308.422	1.069.220
Несиелік зиян бойынша шығыстар	20	(905.198)	(647.397)
Несиелік залалдар бойынша шығыстардан кейінгі таза пайыздық кіріс		403.224	421.823
Таза комиссиялық кіріс	21	439.179	502.870
Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен операциялар бойынша таза кірістер		17.606	–
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза кірістер/(зиян):			
- сауда операциялары		289.117	98.474
- валюта баптарын қайта бағалау		35.593	(105.679)
Басқа да кірістер		19.808	19.646
Қаржылық емес кіріс		801.303	515.311
Персонал шығыстары	22	(396.484)	(307.725)
Басқа да операциялық шығыстар	22	(545.880)	(347.444)
Қаржылық емес шығыстар		(942.364)	(655.169)
Табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		262.163	281.965
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	14	(102.399)	(79.223)
Бір жылғы пайда		159.764	202.742
Басқа да жиынтық кіріс		–	–
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		159.764	202.742

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП**2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін***(Мың теңгемен)*

	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Бөлінбеген пайда	Меншікті капитал жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға	10.050.000	122.037	2.483.297	12.655.334
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	—	—	202.742	202.742
2020 жылғы 31 желтоқсанға	10.050.000	122.037	2.686.039	12.858.076
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	—	—	159.764	159.764
2021 жылғы 31 желтоқсанға	10.050.000	122.037	2.845.803	13.017.840

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП**2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін***(Мың теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	2021 жыл	2020 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Исламдық қаржыландыру қызметінен алынған кірістер		864.952	996.269
Алынған комиссиялар		610.598	446.179
Төленген комиссиялар		(117.040)	(36.662)
Туынды қаржы құралдары бойынша таза жұмсалған кірістер		17.606	–
Шетел валютасымен операциялар бойынша шығыстарды шегере отырып, жұмсалған кірістер		289.117	98.474
Басқа да түскен кірістер		3.023	15.528
Төленген персонал шығыстары		(391.080)	(313.871)
Төленген басқа да операциялық шығыстар		(291.635)	(243.556)
Операциялық активтер мен міндеттемелерге өзгерістер енгізілгенге дейінгі операциялық қызметтен болған ақша ағындары		985.541	962.361
<i>Операциялық активтердің таза (көбеюі)/азаяуы</i>			
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек		(2.224.185)	(1.603.278)
Клиенттерге берілген қарыздар		6.000	4.500
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар		733.367	712.808
Басқа да активтер		(245.787)	(271.933)
<i>Операциялық міндеттемелердің таза көбеюі/(азаяуы)</i>			
Кредиттік ұйымдардың қаражаты		(97.213)	101.890
Клиенттердің қаражаты		1.148.662	2.176.926
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер		(59.179)	(448.385)
Басқа да міндеттемелер		(14.468)	38.761
Корпоративтік табыс салығына дейінгі операциялық қызметтен болған таза ақша қаражаты		232.738	1.673.650
Төленген корпоративтік табыс салығы		(69.533)	(56.202)
Операциялық қызметтен ақша қаражатының таза түсімі		163.205	1.617.448
Инвестициялық қызметтен болған ақша ағындары			
Негізгі құралдарды сатып алу	10	(62.645)	(15.887)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(236.159)	(111.809)
Инвестициялық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(298.804)	(127.696)
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу	11	(127.314)	(105.364)
Қаржылық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(127.314)	(105.364)
Күтілетін несиелік зиянның ақша қаражаты мен оның баламаларына әсері	6	(24.168)	–
Айырбас бағамдары өзгерістерінің ақша қаражаты мен оның баламаларына әсері		25.007	22.104
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза (азаяуы)/ұлғаюы		(262.074)	1.406.492
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		6.571.920	5.165.428
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	6	6.309.846	6.571.920

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

1. Қызметтің сипаттамасы

«Заман-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Банк») Қазақстан Республикасында өз қызметін 1991 жылдан бері Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырып келеді. 2017 жылы Банк Ислам банкі болып қайта құрылып, «Заман-Банк» Ислам банкі» акционерлік қоғамы болып атауын өзгертті және ресми түрде тіркелді.

Банк өз қызметін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі (бұдан әрі – «ҚРҰБ») 2017 жылғы 17 тамызда берген № 1.3.51 бас банктік лицензияға сәйкес жүзеге асырады, әрі ол алдыңғы лицензияларды ауыстырады.

Банк исламдық банк қызметімен айналысады және өзінің операцияларын Нұр-Сұлтан қаласындағы бас офисі және Алматы, Екібастұз бен Шымкент қалаларындағы филиалдар арқылы жүзеге асырады. Банк халықтың салымдарын қабылдап, Шарифат нормалары мен ережелері қағидаттарының негізінде қаржы операцияларын жасайды, Қазақстан аумағында, сол сияқты одан тыс жерлерге ақша қаражатын аударады, валюталарды айырбастау операцияларын жүргізеді, сондай-ақ заңды және жеке тұлғаларға басқа да банк қызметтерін көрсетеді. Банк қызметін ҚРҰБ реттейді.

Банктің басты кеңсежайының заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, 141206, Нұр-Сұлтан қ., Есіл ауданы, Дінмұхамед Қонаев көш., 14/3-үй, «Нұрсая» БО.

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Банк акционерлері келесі заңды және жеке тұлғалар болды:

Акционер	2021 жыл, (%)	2020 жыл, (%)
А.Т. Абғужин	61,9	61,9
Д.С. Черубаев	8,4	8,4
С.Е. Бейсембаева	8,3	8,3
Ш.Д. Сваров	8,3	8,3
Жеке Секторды Дамыту жөніндегі Исламдық Корпорация	5,0	5,0
Т.С. Абғужин	4,0	4,0
Басқа да акционерлер, жеке 3% кем иелік ететіндер	4,1	4,1
Жиыны	100,0	100,0

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Директорлар кеңесінің мүшелері мен Басқарма мүшелерінің бақылауымен Банктің 991.021 жай акцияласы немесе 9,9% болды.

2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі**Жалпы ақпарат**

Бұл қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Қаржылық есептілік «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде аталып өткенді қоспағанда, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес дайындалды. Бұл қаржылық есептілік акция сомаларын қоспағанда және егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен көрсетілген.

COVID-19 пандемиясының әсері

2020 жылы COVID-19 пандемиясының жылдам таралуына орай, ол 2021 жылы жалғасын тапты, көптеген үкіметтер, Қазақстан Республикасының Үкіметін қоса алғанда, сапар жасауға шектеулерді енгізуді, карантинді, кәсіпорындар мен басқа да мекемелерді жабуды және жеке өңірлерді жабуды қоса алғанда, індетпен күрес бойынша түрлі шараларды қолға алды. Бұл шаралар қамсыздандырудың жаһандық жүйесіне, тауарлар мен қызметтерге деген сұранысқа, сондай-ақ бүтіндей іскерлік белсенділік дәрежесіне де әсерін тигізді. Пандемияның өзі, сондай-ақ қоғамдық денсаулық сақтаудың тиісті шаралары мен әлеуметтік шаралар экономиканың түрлі салаларындағы ұйымдардың қызметіне әсер етуін жалғастыруы мүмкін деп күтілуде.

Үкімет және Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (бұдан әрі – «Агенттік») COVID-19 ауруының таралуы нәтижесінде экономикалық көрсеткіштердің едәуір нашарлауына жол бермеу үшін қолдау шараларын қолға алды. Бұл шараларға, өзгесінен басқа, зардап шеккен салаларда өз қызметін жүзеге асыратын ұйымдар мен зардап шеккен жеке тұлғалар үшін жеңілдікпен қаржыландыру, жеңілдік берілген кезеңдер мен қаржы секторын және оның ресурстарды беру қабілетін және клиенттерге COVID-19 таралуын ұстау шараларының нәтижесінде өтімді қаражаттың жетіспеушілігін болдырмауға көмектесу қабілетін қолдау үшін белгілі бір нормативтік шектеулерді жеңілдету жатады.

Банк пандемияның әсерін және экономикалық жағдайлардың өз қызметіне, қаржылық жай-күйі мен қаржылық нәтижелеріне әсерін бағалауды жалғастыруда.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

3. Маңызды терминдер анықтамасы

Шариғат

Шариғат – бұл мұсылмандық құқық жинағы және Қасиетті Құран мен Пайғамбардың Сүннетінен (салаллаху ғалейхи уәсәлләм) туындайды. Банк, исламдық қаржы мекемесі бола отырып, өз қызметіне Исламдық қаржыландыру қағидаттары жөніндегі кеңес талқылайтын Шариғат қағидаттары мен нормаларын қосады.

Тауар Мұрабахасы мен Тауаррук

Мұрабаха – Банк / контрагент-банк тауарды брокерден немесе өнім жеткізушіден сатып алатын және бұл тауарға нақты немесе конструктивті иелік етуді иеленетін қаржыландыру әдісі, ал содан кейін оны клиентке/Банкке үстеме ақымен мерзімі ұзартылған төлем негізінде сатады. Тауар Мұрабахасы / Тауаррук шарттарына сәйкес клиент/Банк дәл сол активті үшінші тарапқа дереу жеткізу және ақы төлеу талаптарында сатады және түбінде клиент/Банк екінші сатудан түскен кірістен қолма-қол ақша сомасын алады. Негізінен базалық актив платина немесе палладий сияқты өтімділігі жоғары тауар болып табылады. Шариғат қағидаттарына сәйкес алтын мен күміс ақша қаражаты болып саналады және осы мақсаттарда пайдаланыла алмайды.

Иджара

Меншік құқығын жалдау мерзімінің соңында бере отырып, белгілі бір активті жалдау (сондай-ақ Иджара Мунтахия Битамлеек деп мәлім) – бұл Банк активті ниет білдіру туралы өтініште көрсетілген клиенттің ниетіне сай сатып алатын, ал содан кейін жалға беруші ретінде бола отырып, оны нақты кезеңнің ішінде көрсетілген жалдау ақысына жалға алушы ретінде болатын клиентке жалға тапсыратын келісім. Жалдау мерзімінің ұзақтығы, сондай-ақ жалдау негізі жалдау шартында баяндалып, келісілген. Банк активке меншік құқығына барлық жалдау мерзімінің ішінде иелік етеді. Келісімнің қолданылуы жалға алушы жалдау мерзімінің ішінде немесе соңында міндеттемені орындағаннан кейін жалға алушыға активке меншік құқығын беру арқылы аяқталуы мүмкін.

Мұдараба

Мұдараба шарттық келісім болып табылады, сол бойынша екі немесе одан да көп тарап шаруашылық қызмет бойынша міндеттемені өз мойнына алады. Мұдараба капиталды ұсынған тарап пен өзінің кәсіпкерлік қабілеттерін ұсынған тарап арасында пайдада қатысу үлесі болып табылады. Ол қаражат көзі ретінде инвестициялық шот ұстаушылары мен Мұдариб ретінде Банк арасында жасалуы мүмкін. Банк пайда қос тараптың уағдаластығының негізінде бөлінеді, шығындар лауазымдық теріс қылық, салақтық немесе Банктің келісілген талаптарды бұзуы нәтижесінде пайда болған жағдайларды қоспағанда, шығындарды қаржыландырушы тарап көтереді деген талаппен инвестициялық қаражатты қабылдауға әзірлігі туралы жариялайды, бұл жағдайда мұндай шығындарды Банк көтереді.

Уакала

Сол бойынша инвестор белгілі бір сыйақыға айырбастай отырып нақты талаптарға сәйкес инвестициялайтын агентке белгілі бір ақша сомасын (паушалды сома немесе инвестициялық сомадан болған пайда) беретін шарт. Агентке қызметтер үшін сыйақы ретінде алдын ала келісілген пайда нормасынан артық өсім берілуі мүмкін. Агент Уакала талаптарын бұзған немесе салақтық танытқан жағдайда инвестицияланған соманы қайтарып беруге міндетті.

Кард Хассан

«Кард Хассан» қысқа мерзімді дебиторлық берешек пайда әкелмейтін қаржылық дебиторлық берешек болып табылады, бұл ретте клиент дәл сол сома келісілген мерзімнің соңында қайтарылуы тиіс екендігін түсіне отырып, белгілі бір мерзімге қаражатты қарызға алады.

Зәкят

Бұл орындау мерзімі материалдық құндылықтардың белгілі бір деңгейіне жеткенде орын алатын құқық және алушылардың белгілі бір санаттарына төленуге жатады. Бұл осы талаптар сақталғанда абсолютті міндеттеме болып табылады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері

Есеп саясатындағы өзгерістер

Банк 2021 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енген стандарттарға бірқатар түзетулерді алғаш рет қолданды. Банк шығарылған, бірақ күшіне енген қандай да бір стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

«Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы – 2-кезең» – 9 ХҚЕС-ке (IFRS), 39 ХҚЕС-ке (IAS), 7 ХҚЕС-ке (IFRS), 4 ХҚЕС-ке (IFRS) және 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер («IBOR реформасы – 2-кезең»)

Түзетулер ұсыныстың банкаралық мөлшерлемесі (IBOR) баламалы іс жүзіндегі тәуекелсіз пайда мөлшерлемесіне ауыстырылған жағдайларда қаржылық есептілік үшін болатын салдарды түзету үшін қолданылатын уақытша босатуларды білдіреді. Түзетулер мыналарды көздейді:

- практикалық сипаттағы жеңілдетуді, соған сай реформамен тікелей талап етілетін шарттың өзгеруі немесе ақша ағындарының өзгеруі нарықтық пайда мөлшерлемесінің өзгеруіне баламалы болатын құбылмалы пайда мөлшерлемесінің өзгеруі ретінде қарастырылуы тиіс;
- хеджирлеу ара қатынастарының анықтамасына және хеджирлеу ара қатынастарын тоқтатпастан хеджирлеу жөніндегі құжаттамаға IBOR реформасымен талап етілетін өзгерістерді енгізуге жол беріледі;
- ұйымдарға тәуекелсіз мөлшерлемесі бар құрал ұйымның қарауына қарай хеджирлеу ара қатынастары шеңберінде тәуекелі бар құрамдас ретінде айқындалған жағдайларда бөлек сәйкестендірілетін құрамдастарға қатысты талаптарды сақтау қажеттілігінен уақытша босату беріледі.

Бұл түзетулер Банктің қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«2021 жылғы 30 маусымнан кейін қолданылған COVID-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша иеліктен шығару» – 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер

2020 жылғы 28 мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес «Жалдау» 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетуді шығарды – «COVID-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша иеліктен шығару». Бұл түзету COVID-19 пандемиясының тікелей салдары ретінде туындайтын жалдау бойынша иеліктен шығарулар болған жағдайда жалдау шарттарының түрлендірулерін есепке алу бөлігінде жалға алушылар үшін 16 ХҚЕС (IFRS) талаптарын қолданудан босатуды көздейді. Іс жүзіндегі сипаттағы жеңілдік ретінде жалға алушы жалға беруші COVID-19 пандемиясымен байланысты ұсынған жалдау бойынша иеліктен шығару жалдау шартының түрлендіруі болып табылатындығын сараламау шешімін қабылдай алады. Мұндай шешімді қабылдайтын жалға алушы COVID-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша иеліктен шығарумен негізделген жалдау төлемдерінің кез келген өзгерісін мұндай өзгеріс есепте, егер ол жалдау шартының түрлендіруі болып табылса, 16 ХҚЕС-ке (IFRS) сай көрсетілетіндей етіп ескеруі тиіс.

Бұл түзету 2021 жылғы 30 маусымға дейін қолданылады деп болжанды, алайда COVID-19 пандемиясының жалғасып отырған ықпалына орай ХҚЕС жөніндегі кеңесі 2021 жылғы 31 наурызда практикалық сипаттағы бұл жеңілдікті қолдану мерзімін 2022 жылғы 30 маусымға дейін ұзартуды шешті.

Жаңа түзету 2021 жылғы 1 сәуірден немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданылады. Банкке COVID-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша қандай да бір жеңілдіктер берілген жоқ, бірақ қажет болған жағдайда ол рұқсат етілген кезең ішінде практикалық сипаттағы жеңілдікті қолдануды жоспарлап отыр.

Әділ құнды бағалау

Банк пайда немесе зиян арқылы әділ құны (ПЗӨҚ) бойынша және басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны (БЖКӨҚ) бойынша бағаланатын мұндай қаржы құралдарын және инвестициялық жылжымайтын мүлік сияқты қаржылық емес активтерді әрбір есепті күнге әділ құны бойынша бағалайды.

Активтің сатылғаны үшін түскен немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасындағы әдеттегі мәміленің барысында міндеттемелердің берілгені үшін төленген баға әділ құн болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру мақсатындағы мәміле:

- бұл актив немесе міндеттеме үшін негізгі болып табылатын нарықта; немесе
- негізгі нарық болмай қалғанда, бұл активке немесе міндеттемеге қатысты барынша тиімді болатын нарықта жүзеге асырылады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Банк негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын белгілеу кезінде пайдаланатын жорамалдарды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің ең үздік экономикалық мүдделерінде әрекет етеді деп болжануда. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының экономикалық пайда әкелуі не болмаса активті ең үздік және барынша тиімді тәсілмен пайдалану арқылы не болмаса оны бұл активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын нарыққа басқа қатысушыға сату арқылы пайда әкелу қабілетін назарға алады.

Банк мұндай бағалау модельдерін пайдаланады, әрі олар қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте тиісті қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны бағаланатын немесе қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – бірдей активтерге немесе міндеттемелерге арналған белсенді нарықтардағы баға белгілеулері (түзетілмеген).
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері.
- 3-деңгей – иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

Қаржылық есептілікте қайталанатын негізде танылатын активтер мен міндеттемелер болған жағдайда, Банк оларды әрбір есепті кезеңнің соңына жіктеуді қайталап талдай отырып (жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін едәуір болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде) иерархияның деңгейлері арасында аудару қажеттілігін айқындайды.

Қаржы активтері мен міндеттемелер

Бастапқы тану

Мойындау күні

Қаржы активтері мен міндеттемелерін стандартты талаптарда сатып алу немесе сату амалы мәміленің жасалу күніне, яғни Банк активті немесе міндеттемені сатып алу міндеттемесін өз мойнына алатын күнге көрсетіледі. Стандартты талаптарда сатып алуға немесе сатуға қаржы активтері мен міндеттемелерді шарт шеңберінде сатып алу немесе сату жатады, соның талаптары бойынша активтер мен міндеттемелерді нарықта қабылданған қағидалармен немесе келісімдермен белгіленген мерзімнің шегінде жеткізу талап етіледі.

Бастапқы бағалау

Қаржы құралдарын бастапқы тану кезінде жіктеу шарттық талаптардан және құралдарды басқару үшін қолданылатын бизнес-модельден тәуелді болады. Қаржы құралдары бастапқыда әділ құны бойынша бағаланады, оған қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер ПЗӘҚ бойынша бағаланатын жағдайлардан басқа, мәміле бойынша шығындар қосылады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерді бағалау санаттары

Банк өзінің барлық қаржы активтерін активтерді басқару үшін қолданылатын бизнес-модельдің және мыналар бойынша бағаланатын активтердің шартты талаптарының негізінде жіктейді:

- амортизацияланған құны;
- БЖКӘҚ;
- ПЗӘҚ.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бастапқы бағалау (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелерді бағалау санаттары (жалғасы)

Банк туынды құралдар мен саудаға арналған құралдарды ПЗӨҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Банк өз қарауына қарай қаржы құралдарын ПЗӨҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктей алады, егер мұндай жіктеу амалы бағалау немесе мойындау қағидаттарын қолданудың бірізді болмауын жоюға немесе едәуір азайтуға мүмкіндік берсе.

Қаржылық міндеттемелер, қаржыландыру мен қаржылық кепілдіктерді беру міндеттемелерінен басқа, амортизацияланған құны бойынша немесе ПЗӨҚ бойынша бағаланды, егер олар саудаға арналған немесе Исламдық туынды құралдар болса, не болмаса ұйымның қарауына қарай әділ құны бойынша бағаланатын деп жіктелсе.

Кредиттік ұйымдардағы қаражат, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек және амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген қарыздар

Банк кредиттік ұйымдардағы қаражатты, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекті және амортизацияланған құны бойынша, клиенттерге берілген қарыздарды, тек егер келесі қос талап орындалатын болса ғана, бағалайды:

- қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады;
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне (SPPI) борыштың негізгі сомасы мен пайданың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Бұл талаптар барынша толығырақ төменде қарастырылады.

Бизнес-модельді бағалау

Банк бизнес-модельді бизнестің белгілі бір мақсаттарына қол жеткізу үшін топтарға біріктірілген қаржы активтері қалайша басқарылатындығын барынша жақсы көрсететін деңгейде айқындайды.

Банктің бизнес-модельді бөлек құралдар деңгейінде емес, портфельдерді агрегациялаудың барынша жоғары деңгейінде бағаланады және мынадай бақыланатын факторларға негізделген:

- бизнес-модельдің нәтижелілігі мен осы бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігі қалайша бағаланады, және бұл ақпарат ұйымның негізгі басқарушы персоналына қалайша хабарланады;
- бизнес-модельдің нәтижелілігіне (және осы бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігіне) әсер ететін тәуекелдер, және атап айтқанда, бұл тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлерге сыйақы қалайша беріледі (мысалы, сыйақының берілуі басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген ақша ағындарына негізделген бе);
- сатудың күтілетін жиілігі, көлемі мен мерзімдері Банктің бизнес-модельін бағалау кезінде маңызды аспектілер болып табылады.

Бизнес-модельдің бағалануы солардың туындауы «ең нашар» немесе «стрессті» сценарийлерді ескерместен, негізделіп күтілетін сценарийлерге негізделген. Егер ақша ағындары бастапқы мойындалғаннан кейін Банк үміттерінен басқа тәсілмен іске асырылса, Банк бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қалған қаржы активтерінің жіктелуін өзгертпейді, бірақ келешекте мұндай ақпаратты жуырда құрылған немесе жуырда сатып алынған қаржы активтерін бағалау кезінде назарға алады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бастапқы бағалау (жалғасы)

«Борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайда есебінен ғана төлемдер» тестісі (SPPI тестісі)

Жіктеу процесінің екінші сатысының шеңберінде Банк шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайда есебінен ғана төлемдер (яғни SPPI тестісі) болып табылатындығын анықтау үшін қаржы активінің шартты талаптарын бағалайды.

Бұл тесттің мақсаттары үшін «негізгі борыш сомасы» бастапқы мойындау кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді, және ол бұл қаржы активі қолданылуының барлық мерзімінің бойына өзгере алады (мысалы, егер борыштың негізгі сомасын өтеу есебінен төлемдер жасалса немесе сыйлықақы / дисконт амортизациясы болса).

Несие шартының шеңберінде пайданың барынша едәуір элементтері әдетте ақшаның уақытша құны үшін өтемақы және несиелік тәуекел үшін өтемақы болып табылады. SPPI тестісін өткізу үшін Банк пайымдауды қолданып, орынды факторларды, мысалға, қаржы активінің қай валютада білдірілгенін және пайда мөлшерлемесі белгіленген кезеңді саралайды.

Сол уақытта тәуекелдерге ұшырағыштыққа немесе шартта көзделген, базалық несие келісімімен байланысты емес ақша ағындарының волатильділігіне аз ғана әсер ететін шарттық талаптар, борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайданың есебіне төлемдер болып табылатын шартта көзделген ақша ағындарының пайда болуын негіздемейді. Мұндай жағдайда қаржы активін ПЗӨҚ бойынша бағалау қажет.

Қаржылық кепілдіктер және Исламдық қаржыландыруды ұсыну міндеттемелері

Банк қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелерді Исламдық қаржыландыру бойынша шығарады.

Қаржылық кепілдіктер бастапқыда қаржылық есептілікте алынған сыйлықақы сомасында әділ құны бойынша танылады. Бастапқы танудан кейін Банк әрбір кепілдік бойынша өз міндеттемесін пайда немесе зиян туралы есепте танылған жинақталған амортизацияны және күтілетін несиелік зиянды (КНЗ) бағалау резервін шегере отырып бастапқыда танылған сомадан ең үлкен өлшем бойынша бағалайды.

Исламдық қаржыландыруды ұсыну міндеттемелері шарттық міндеттемелер болып табылады, солардың талаптары бойынша міндеттеменің қолданылу мерзімінің ішінде Банк клиентке күні бұрын аталған талаптарда қаржыландыруды беруге міндетті. Қаржылық кепілдік шарттарымен болған жағдайлардағыдай, мұндай міндеттемелерге қатысты КНЗ-ны бағалауға қойылатын талаптар қолданылады.

Орындау кепілдіктері

Орындау кепілдіктері – егер басқа тарап шартта көзделген міндеттемені орындамаса, өтемақыны ұсынатын шарттар. Орындау кепілдігі несиелік тәуекелді бермейді. Кепілдікпен шарт бойынша тәуекел басқа тараптың шартта көзделген міндеттемені орындамау мүмкіндігі болып табылады. Тиісінш, орындау кепілдігі қаржы құралдары болып табылмайды және сондықтан 9 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылу аясына жатпайды.

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек және клиенттерге қарыздар

Клиенттерге қарыздар мен Исламдық қаржыландыру қызметі бойынша дебиторлық берешекке Мұрабаха шарттары бойынша дебиторлық берешек кіреді, – бұл тіркелген төлемдері бар, белсенді нарықта айналыста жүрмейтін туынды емес қаржы активтері. Ол дереу сатуға немесе жақын болашақта сатуға арналмаған, ал шарттық ақша ағындарын алу үшін арналған. Активтер пайданың тиімді мөлшерлемесі әдісі пайдаланыла отырып, амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі. Мұндай активтер бойынша кірістер мен шығыстар мұндай активтер есептен шығарылған немесе құнсызданған кезде, сондай-ақ амортизация процесінде пайдада немесе залалда көрсетіледі. Исламдық қаржыландыру қызметі бойынша дебиторлық берешек Мұрабаха шарттары бойынша түсімдерден тұрады. Мұрабаха шарттары бойынша дебиторлық берешек, құнсыздану резервін шегере отырып, амортизацияланған құны бойынша ескеріледі.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бастапқы бағалау (жалғасы)

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек және клиенттерге қарыздар (жалғасы)

Исламдық қаржыландыру қызметі екі кіріс көзінен қаржыландырылады: 1) Банктің баланста ескерілетін өз қаражаты; 2) Уакала және Мұдараба шарттары бойынша алынған қаражат. Уакала мен Мұдараба шарттарының талаптарына сай Банк тәуекел көтермейді және мұндай қаражат баланстан тыс баптар ретінде ескеріледі. Уакала мен Мұдараба шарттары мерзімінен бұрын бұзылған немесе олардың қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда, бұл активтерді өтеу мерзімдерінің ықтимал сәйкессіздігіне әкеп соқтыра алады, туындайтын дефицитті Банк өз қаражатының есебінен қаржыландыра алады және актив ретінде қаржылық жағдай туралы есепте ескеріле алады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерді қайта жіктеу

Банк қаржы активтерін басқарудың бизнес-моделін өзгертетін айрықша жағдайлардан басқа, қаржы активтері бастапқыда танылғаннан кейін қайта жіктемейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді. 2021 жылы Банк қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктемеді.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына қандай да бір шарттық міндеттемелер жүктелмеген қолма-қол қаражат, міндетті резервтер, ҚРҰБ-дағы қаражат, ҚРҰБ-дағы Мұрабаха Товаррук және пайда болған күннен бастап тоқсан (90) күннің ішінде өтеу мерзімімен басқа да банктердегі қаражат жатады.

Туынды қаржы құралдары

Банк өзінің әдеттегі қызметінің барысында, валюталық тәуекелді азайту үшін валюта нарықтарындағы форвардтар мен своптарды қоса алғанда, түрлі туынды қаржы құралдарын пайдаланады. Бұл қаржы құралдары пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша көрсетіледі. Әділ құн нарықтық баға белгілеудің немесе тиісті базалық құралдардың ағымдағы нарықтық және шарттық құнға әрі басқа да факторларға негізделген бағалау модельдерінің негізінде айқындалады. Оң әділ құны бар туынды қаржы құралдары активтер құрамында, ал теріс әділ құны бар міндеттемелер құрамында көрсетіледі. Аталмыш құралдармен жасалатын операциялардан түсетін кірістер мен шығыстар пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жасалатын операциялар бойынша таза кірістер/(шығыстар) құрамында жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Қарыз қаражаты

Шығарылған қаржы құралдары немесе олардың құрамдас бөліктері, егер шарттық келісімнің нәтижесінде Банктің не ақша қаражатын немесе өзге де қаржы активтерін қою, не міндеттемені ақша қаражатының немесе басқа да қаржы активтерінің тіркелген сомасын меншікті үлестік құралдардың тіркелген санына айырбастау арқылы өзге түрде орындау міндеттемесі болады. Мұндай құралдарға кредиттік ұйымдардағы қаражат пен клиенттердің қаражаты кіреді. Бастапқыда мойындалғаннан кейін қарыз қаражаты пайданың тиімді мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі. Кірістер мен шығыстар міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған кезде, сондай-ақ амортизация процесінде пайда мен зиян құрамында бейнеленеді.

Жалдау

i. Банк жалға алушы ретінде

Банк, қысқа мерзімді жалдауды және төмен құны бар активтерді жалдаудан басқа, барлық жалдау шарттарын мойындауға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолданады. Банк жалдау төлемдерінің жасалуына қатысты жалдау міндеттемелерін және пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды, олар базалық активтерді пайдалану құқығын білдіреді.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Банк жалдаудың басталу күніне (яғни базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болатын күнге) пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзете отырып жинақталған амортизация мен құнсызданудан жинақталған залалды шегере отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жалдау (жалғасы)

i. Банк жалға алушы ретінде (жалғасы)

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер (жалғасы)

Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құнына жалдау бойынша мойындалған міндеттемелердің көлемі, болған бастапқы тікелей шығындар және жалдаудың басталу күніне немесе жалдау бойынша алынған ынталандырушы төлемдерді шегере отырып жасалған жалдау төлемдері жатады. Егер Банктің ол жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығын алатындығына жеткілікті сенімділігі болмаса, пайдалану құқығы нысанындағы танылған актив келесі кезеңдердің ең қысқасының бойына желілік әдіспен амортизацияланады: активтің пайдалы қызмет етуінің болжамды мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер құнсыздану мәніне тексеріледі.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдаудың басталу күніне Банк жалдау мерзімінің ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін мойындайды. Жалдау төлемдеріне алынуда жататын жалдау бойынша кез келген ынталандыратын төлемдерді, индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болатын құбылмалы жалдау төлемдерін және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленетін сомаларды шегере отырып белгіленген төлемдер (оның ішінде іс мәні бойынша белгіленген төлемдер) жатады. Жалдау төлемдеріне, егер Банктің бұл опционды орындайтындығына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционын орындау бағасы және егер жалдау мерзімі Банктің жалдауды тоқтату опционын әлеуетті орындауын көрсететін болса, жалдауды тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу жатады. Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болмайтын құбылмалы жалдау төлемдері мұндай төлемдердің жүзеге асырылуына әкеп соқтыратын оқиға немесе талап орын алатын кезеңде шығыстар ретінде танылады.

Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін Банк, егер жалдау шартында көзделген пайда мөлшерлемесі оңай айқындала алмаса, жалдаудың басталу күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Жалдаудың басталу күнінен кейін жалдау бойынша міндеттемелер көлемі пайда мөлшерлемесінің есептелуін көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады. Сонымен бірге, жалдау мерзімі түрлендірілген, өзгертілген, іс мәні бойынша белгіленген жалдау төлемдері өзгертілген немесе базалық активті сатып алу опционын бағалау амалы өзгертілген жағдайда жалдау бойынша міндеттемелердің баланстық құны қайта бағаланады.

Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау

Банк қысқа мерзімді жалдауға қатысты мойындаудан босатуды қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни жалдаудың басталу күніне көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын мерзімді құрайтын және сатып алу опционын қамтымайтын шарттарға) қолданады. Сондай-ақ Банк төмен құны бар офистік жабдықты жалдауға қатысты мойындаудан босатуды құны төмен деп есептелетін активтерді жалдау шарттарына қолданады (яғни 2.400 мың теңгеге дейін). Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімінің бойына желілік әдіспен жалдау бойынша шығыс ретінде танылады.

ii. Операциялық жалдау – Банк жалға беруші ретінде

Сол бойынша Банк активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер және пайда іс жүзінде бермейтін жалдау операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Туындайтын жалдаудан түсетін кіріс жалдау мерзімінің бойына тікжелілік әдіспен ескеріледі және өзінің операциялық сипатына орай пайда немесе зиян туралы есепте түсімнің құрамына қосылады. Операциялық жалдау шарттарын келісу және жасау процесінде кезінде болатын бастапқы тікелей шығындар жалға берілген активтің баланстық құнына қосылады және жалдау кірісі сияқты дәл сондай негізде жалдау мерзімінің ішінде танылады. Шартты жалдау төлемдері олар орын алған кезеңде түсім ретінде танылады.

iii. Қаржылық жалдау – Банк жалға беруші ретінде

Банк жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешекті жалдау мерзімінің басталу күнінен бастап жалға жасалған таза инвестицияларға тең болатын сомада көрсетеді. Қаржылық кіріс таза инвестициялардың баланстық құнына кірістіліктің тұрақты кезеңді нормасын көрсететін нобай бойынша есептеледі. Бастапқы тікелей шығындар жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешектің бастапқы сомасының құрамында ескеріледі.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтерін өзара есепке алу

Қаржы активі және қаржылық міндеттеме танылған сомаларды есепке алуға заң тұрғысынан қорғалған құқық болғанда және есеп айырысуды нетто-негізде жүзеге асыруға не болмаса бір мезгілде активті өткізуге және міндеттемені орындауға ниет болғанда, қаржылық жағдай туралы есепте нетто-көлемді көрсете отырып өзара есепке алынуы тиіс. Есепке алу құқығы келешектегі оқиғамен негізделмеуі тиіс және барлық келесі жағдайларда заңмен қорғалуы тиіс:

- әдеттегі қызметтің барысында;
- дефолт болған жағдайда; және
- ұйым немесе контрагенттердің біреуі дәрменсіз немесе банкрот болып қалған жағдайда.

Бұл шарттар, әдетте, өзара есепке алу туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте толық сомада көрсетіледі.

Қаржы құралдарын қайта құрылымдау

Кепіл затын өндіріп алудың орнына, мүмкіндігіне қарай, Банк қаржы құралдары бойынша талаптарды қайта қарастыруға тырысады, мысалы, төлемдердің шарттық мерзімдерін ұзартып, қаржыландырудың жаңа талаптарын келіседі.

Банк қаржы активін, мысалы, клиентке берілген қаржы құралын мойындауды тоқтатады, егер шарт талаптары ол шын мәнінде жаңа қаржыландыруға айналатындай етіп қайта қаралады, ал айырма құнсызданудан болған залал танылғанға дейін мойындауды тоқтатудан болған пайда немесе зиян ретінде танылады. Бастапқыда танылған кезде қаржы құралы, құрылған қаржы құралы сатып алынған немесе құрылған несиелік-құнсызданған (СҚНҚ) активі болып саналған жағдайлардан басқа, КНЗ бағалау мақсатында 1-кезеңге жатады. Клиентке берілген қаржыландыруды мойындауды тоқтату қажеттілігін бағалау кезінде Банк, өзгесінен басқа, келесі факторларды қарастырады:

- қаржыландыру валютасының өзгеруі;
- контрагенттің өзгеруі;
- түрлендіру құралдың SPPI тестісінің критерийлеріне жауап бермейтіндігіне әкеп соқтыруы.

Егер түрлендіру ақша ағындарының едәуір өзгеруіне әкеп соқтырмаса, түрлендіру тануды тоқтатуға әкеп соқтырмайды. Пайданың бастапқы тиімді мөлшерлемесі бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде, Банк түрлендіруден болған пайданы немесе зиянды мойындайды, олар құнсызданудан болған залал танылғанға дейін пайда немесе зиян туралы есепте түрлендіруден болған шығыстарды шегере отырып кірістердің құрамында білдіріледі.

Мойындалудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендіру амалы жасалған жағдайда, Банк несиелік тәуекелдің айтарлықтай артуын немесе активтерді несиелік-құнсызданған ретінде жіктеу қажеттілігін қайталап бағалайды. Актив түрлендірудің нәтижесінде несиелік-құнсызданған деп жіктелгеннен кейін ол 3-кезең құрамында кем дегенде 12 айлық сынақ кезеңінің бойына қалады. Қайта құрылымдалған қаржыландыруды 3-кезеңнен аудару үшін төлемдердің түрлендірілген кестесіне сәйкес барлық сынақ кезеңінің ішінде негізгі борыштың немесе пайданың елеусіз сомаларынан артық тұрақты төлемдер қажет.

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активі (немесе қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе сол сияқты қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы есепте мойындалуын тоқтатады, егер:

- активтен келетін ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Банк активтен келетін ақша ағындарын алу құқығын берсе немесе алған ақша ағындарын толығымен елеулі кешіктіріусіз «транзиттік» келісім талаптарында үшінші тарапқа аудару міндеттемесін қабылдаса; сондай-ақ
- Банк (а) не активтен түсетін бүкіл пайда мен тәуекелді түгелімен дерлік берсе, (б) не бермесе, алайда активтен түсетін пайда мен тәуекелді өзінде де сақтамайтын болса, бірақ осы активтің бақылануын берсе.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату (жалғасы)

Қаржы активтері (жалғасы)

Егер Банк активтен келетін ақша ағымдарын алу құқығын оған байланысты бүкіл пайда мен тәуекелді бермей де, өзінде сақтамай да, сондай-ақ активтің бақылануын бермей де берсе, мұндай актив есепке алуда Банктің бұл активтегі қатысуын жалғастыратын шекте бейнеленеді. Берілген актив бойынша кепілдеме нысанындағы активке қатысуды жалғастыру Банкке төлемге берілуі мүмкін өтемнің ең жоғарғы мөлшері мен активтің бастапқы баланстық құны мәндерінің ең азы бойынша бағаланады.

Есептен шығару

Қаржы активтері есептен ішінара не болмаса Банк олардың құнының өтелуін бұдан былай күтпеген жағдайда бүтіндей есептен шығарылады. Егер есептен шығарылуға жататын сома құнсыздануға жиналған резервтің көлемінен жоғары болса, оның айырмасы ел алдымен резервтің ұлғаюы ретінде ескеріледі, әрі ол кейіннен жалпы баланстық құнға қолданылады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру амалдары несиелік зиян бойынша шығыстарға жатқызылады. Есептен шығару танудың тоқтатылуына жатады.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттеме тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда оның танылуы тоқтатылады.

Қолданыстағы бір қаржылық міндеттемені сол кредитордың алдындағы басқа міндеттемеге елеулі ерекшеленетін талаптарда ауыстырған кезде немесе қолданыстағы міндеттеме талаптары айтарлықтай түрлендірілген жағдайда, бастапқы міндеттеменің танылуы тоқтатылады, ал жаңа міндеттеме пайда немесе зиян құрамында міндеттемелердің баланстық құнындағы айырма таныла отырып, есепке алуда бейнеленеді.

Салық салу

Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер баланстық міндеттемелер әдісін пайдалана отырып, барлық уақыт айырмаларына қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы жүзеге асырылу сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен шығынға да әсер етпейтін операция бойынша активтің немесе міндеттеменің бастапқы бейнеленуі нәтижесінде туындайтын жағдайлардан басқа кезде кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы қаржылық есептілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салықтық базасы мен олардың баланстық құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтары бойынша бейнеленеді.

Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер салықтық базаны азайтатын осы уақытша айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін болашақта салық салынатын пайда алу ықтималдылығы бар дәрежеде ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер активті өткізу немесе күшіне енген немесе есепті күнге нақты күшіне енген заңнамаға сүйене отырып міндеттемені реттеу кезеңінің ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Сонымен қатар Қазақстан Республикасында Банктің қызметіне қатысты пайдаланылатын түрлі операциялық салықтар қолданылады. Бұл салықтар басқа операциялық шығыстардың құрамында жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген, күнделікті қызмет көрсету шығыстары ескерілмеген нақты құны бойынша бейнеленеді. Мұндай құнға, егер олар мойындау критерийлеріне жауап берсе, пайда болу сәтіне танылатын құрал-жабдықты ауыстыруға байланысты шығындар кіреді.

Бұл активтің баланстық құнын өтеудің мүмкін еместігін көрсететін оқиғалар мен жағдайлардағы өзгерістер туындаған жағдайда, негізгі құралдардың баланстық құнының құнсыздануы бағаланады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Негізгі құралдар (жалғасы)

Актив амортизациясы оны пайдалану мүмкін болған кезде басталады. Амортизация активтердің пайдалы қызметін келесі есепті мерзімдерінің ішінде желілік әдіспен есептеледі:

	Жылдар
Компьютерлер және офистік жабдықтар	2-5
Басқалары	3-7

Қалдық құны, пайдалы қызмет мерзімі және активтердің амортизациясын есептеу әдістемелері әрбір есепті жыл соңында сарапталады және қажет болған жағдайда түзетіледі.

Жөндеу және қайта салу шығыстары олардың туындауына қарай шығыстарға жатқызылады және капиталдандырылуы тиіс жағдайларды қоспағанда, жиынтық кіріс туралы есепте басқа операциялық шығыстар құрамына енгізіледі.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтерге бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар кіреді.

Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда нақты құны бойынша бағаланады. Бизнесі біріктіру бойынша операциялар шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтердің нақты құны сатып алу күнгі әділ құнды білдіреді. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген нақты құны бойынша көрсетіледі. Материалдық емес активтердің шектелген немесе белгісіз тиімді пайдалану мерзімі бар. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер 1 жылдан 7 жылға дейін құрайтын пайдалы қызмет мерзімі ішінде амортизацияланады, мүмкін құнсыздану белгілері болған жағдайда, құнсыздану мәніне сарапталады. Белгісіз тиімді пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер амортизациясының мерзімі мен тәртібі кем дегенде әрбір есепті жылдың соңында сараланады.

Бағалау міндеттемелері

Банктің өткеніндегі белгілі бір оқиғаның салдарынан реттелуі ықтималдылықтың үлкен дәрежесіндегі болашақ экономикалық пайданы қамтитын ресурстар шығысын талап ететін және сенімділіктің жеткілікті дәрежесінде бағалауға болатын заңды немесе практикамен негізделген міндеттемелері болса, бағалау міндеттемелері танылады.

Жұмыскерлерді зейнетақымен қамсыздандыру және басқа да жеңілдіктер бойынша міндеттемелер

Банктің қызметкерлерге ағымдағы жалпы төлемдерден пайыз ретіндегі жұмыс берушінің ағымдық жарналарының есебі көзделетін Қазақстан Республикасының мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа зейнетақылық қамсыздандырудың қосымша схемалары жоқ. Бұл шығыстар тиісті жалақы қатысты болатын есепті кезеңде көрсетіледі. Осыдан басқа, Банк еңбек қызметі аяқталғаннан кейін қызметкерлерге елеулі сыйақыларды төлемейді.

Жарғылық капитал

Жарғылық капитал

Жай акциялар капитал құрамында бейнеленеді. Бизнесі біріктіру жағдайларын қоспағанда, жаңа акцияларды шығаруға тікелей байланысты үшінші тараптардың қызметіне ақы төлеу шығыстары осы эмиссиялар нәтижесінде алынған соманың кемітілуі ретінде капитал құрамында бейнеленеді. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың атаулы құнынан асып кету сомасы қосымша төленген капитал ретінде бейнеленеді.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде мойындалады және есепті күнді қоса алғанға дейін жарияланған жағдайда ғана есепті күнгі меншікті капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жекелеген қаржылық есептіліктің шығарылуы бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте ашып көрсетіледі.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленбейді, мұндайда оларды өтеуге байланысты ресурстардың шығарылуы күмәнді болып табылатын жағдайларды қоспағанда олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленбейді, мұндайда оларға байланысты экономикалық пайданы алу мүмкін болып табылатын жағдайларда олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады.

Кірістер мен шығыстарды тану

Егер Банк экономикалық пайда алады деген жоғары ықтималдылық болса, және егер түсімнің сенімді бағалануы мүмкін болса, түсім танылады. Қаржылық есептілікте түсімді мойындау үшін келесі критерийлер орындалуы тиіс:

Қаржылық және дәл сондай кірістер мен шығыстар

Банк амортизацияланған құн бойынша немесе несиелік-құнсызданған қаржы активтерінен басқа қаржы активтерінің жалпы баланстық құнына тиімді пайда мөлшерлемесін қолдана отырып, БЖКӘҚ бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша пайыздық түсімді есептейді. Пайданың тиімді мөлшерлемесі – осы мөлшерлеме бойынша дисконттау кезінде күтілетін болашақтағы ақшалай төлемдер немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішіндегі немесе өте қысқа уақыт кезеңі ішіндегі түсімдер, олар қолданылатын жерде бұл қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнына дәлме-дәл келтіріледі. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық талаптар (мысалы, мерзімінен бұрын өтеу құқығы) және пайданың тиімді мөлшерлемесінің ажырамас бөлігі болып табылатын құралға тікелей байланысты комиссиялық немесе қосымша шығыстар ескеріледі, бірақ келешек несиелік шығындар ескерілмейді. Банк төлемдердің немесе түсімдердің бағаларын қайта қарастырған жағдайда, қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің баланстық құны түзетіледі. Түзетілген баланстық құн бастапқы пайыздың тиімді мөлшерлемесінің негізінде есептеледі, ал баланстық құнның өзгеруі түсім немесе шығыстар ретінде көрсетіледі.

Несиелік-құнсызданғанға айналатын қаржы активі болған жағдайда Банк пайданың тиімді мөлшерлемесін бұл қаржы активінің таза амортизацияланған құнына қолдана отырып түсімді есептейді. Егер қаржы активі бойынша дефолт жойылатын болса және ол бұдан былай несиелік-құнсызданған болып табылмаса, Банк жалпы құнның негізінде түсімнің есептелуіне оралады.

СҚНҚ қаржы активтері болған жағдайда Банк пайыздық түсімді несиелік тәуекелді ескере отырып түзетілген пайданың тиімді мөлшерлемесін қаржы активінің амортизацияланған құнына қолдана отырып есептейді. Несиелік тәуекелді ескере отырып түзетілген пайданың тиімді мөлшерлемесі – бұл бастапқы мойындау кезінде есепті келешек ақша ағындарын (несиелік зиянды қоса) СҚНҚ активтерінің амортизацияланған құнына дейін дисконттайтын мөлшерлеме.

ПЗӘҚ бойынша бағаланатын барлық қаржы активтері бойынша кірістер шарттық пайда мөлшерлемесін пайдалана отырып пайда немесе зиян туралы есепте «Пайда бойынша басқа да түсім» бабының құрамында танылады.

Комиссиялық кірістер

Банк клиенттерге көрсететін әр түрлі қызметтерден комиссиялық кірістер алады. Комиссиялық кірістер мынадай екі санатқа бөлінуі мүмкін:

Белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер

Белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер сол кезеңнің ішінде есептеледі. Мұндай баптарға комиссиялық кірістер және кепілдіктің берілгені үшін сыйақы кіреді. Қаржы құралын пайдалану ықтималдылығы үлкен болса, Исламдық қаржыландыруды ұсыну бойынша міндеттемелер үшін комиссиялар және қаржы құралын беруге байланысты өзге комиссиялар алдағы кезеңдерге жатқызылып (қаржы құралын беруге тікелей байланысты шығасылармен қатар), қаржыландыру бойынша пайданың тиімді мөлшерлемесінің түзетуі ретінде танылады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Кірістер мен шығыстарды тану (жалғасы)

Комиссиялық кірістер (жалғасы)

Операцияларды жасау бойынша қызмет көрсетуден түскен комиссиялық кірістер

Үшінші тараптың атынан операциялар жасау бойынша келіссөздер жүргізу немесе қатысу, мысалы Банктің орындалуға жататын міндеті акцияларды немесе басқа бағалы қағаздарды сатып алу не бизнестерді сатып алу немесе сату кезінде келісім жасау үшін алынған комиссия, мұндай операция аяқталған соң танылады. Орындалуға жататын белгілі бір міндеттермен байланысты комиссиялық ақы (немесе комиссиялық ақының бір бөлігі) тиісті критерийлер орындалғаннан кейін танылады. Егер шартта ауыспалы өтемақы көзделген болса, комиссиялық кірістер ауыспалы өтемақыға тән болатын белгісіздікті кейіннен шешу кезінде түсімнің мойындалған жинақталған қорытынды сомасы айтарлықтай азаюы болатын деген жоғары дәрежеде ғана танылады.

Шетел валюталарын қайта есептеу

Қаржылық есептілік Банктің функционалдық валютасы мен есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын теңгемен берілді. Шетел валюталарындағы операциялар алдымен операция мерзімінде әрекет ететін Қазақстан Қор Биржасы (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгілеген және ҚРҰБ жариялаған айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарындағы операцияларды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте «Шетел валюталарындағы операциялар бойынша таза кірістер/(зиян) – валюталық баптарды қайта бағалау» бабы бойынша бейнеленеді. Шетел валютасында нақты құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операцияны жасау күніне қолданылатын айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі. Шетел валютасында әділ құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданылатын айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі.

Шетел валютасындағы операциялар бойынша шарттық айырбастау бағамы мен мұндай операция мерзіміндегі ҚҚБ ресми бағамы арасындағы айырма шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістердің құрамына енгізіледі. 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ҚҚБ-да белгіленген ресми айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 431,80 теңгені және тиісінше 420,91 теңгені құрады.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Банктің қаржылық есептілігін жария ету күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Банк осы жаңа стандарттарды, түзетулер мен түсіндірмелерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен кейін қолдануға ниет білдіріп отыр.

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес ақпаратты ашып көрсету мен бағалау, ұсыну және ашып көрсету мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа ауқымды стандарты 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» шығарды. 17 ХҚЕС (IFRS) күшіне енгенде, ол 2005 жылы шығарылған 4 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттарын» ауыстырады. 17 ХҚЕС (IFRS) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Стандартты қолдану аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандыру шарттарының сипаттамалары бар банк өнімдері үшін жаңа есептік талаптарды енгізеді, бұл құралдардың немесе олардың құрамдастарының қайсысы 9 ХҚЕС-ті (IFRS) немесе 17 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданылу аясына жататындығын анықтауға әсер ете алады. Сақтандыру өтемін ұсынатын кредиттік карталар мен сол сияқты өнімдер: мұндай өнімдер эмитенттерінің көпшілігі есепке алудың қолданыстағы тәртібін қолдануды және оларды 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай қаржы құралдары ретінде ескеруді жалғастыра алады. 17 ХҚЕС (IFRS) өзінің қолданылу аясынан сақтандыру шартының анықтамасына жауап беретін несиелік карталар шарттарын (немесе несиелік келісімдерді не төлемдерге қызмет көрсету келісімдерін бекітетін сол сияқты шарттарды), және тек егер ұйым мұндай клиентпен шарт бағасын айқындау кезінде бөлек клиентпен байланысты сақтандыру тәуекелінің бағасын көрсетпеген жағдайда ғана, алып тастайды.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» (жалғасы)

Сақтандыру өтемақысы несиелік картаның шарттық талаптарының шеңберінде ұсынылған, эмитент:

- сақтандыру өтемақысының компонентін бөлуі және оған 17 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдануы;
- өзге компоненттерге басқа стандарттарды қолдануы тиіс (мысалы 9 ХҚЕС (IFRS), «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» 15 ХҚЕС (IFRS) немесе «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер мен шартты активтер» 37 ХҚЕС (IAS)).

Сақтандыру шартының анықтамасына жауап беретін, бірақ сақтандыру жағдайлары бойынша өтемақы сомасын осы шартпен жасалған полисті ұстаушының міндеттерін реттеу үшін қажет болып қалатын сомамен шектейтін қаржыландыру шарттары: мұндай қаржыландыру эмитенттерінің (мысалы, клиент қайтыс болған жағдайда оларды өтеуден босатуды көздейтін қаржыландыру) 9 ХҚЕС-ті (IFRS) немесе 17 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдануды таңдауға құқығы бар. Мұндай шешім портфель деңгейінде қабылданады және қайта қаралмайды.

17 ХҚЕС (IFRS) 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну қажет. Ұйым 17 ХҚЕС-тің (IFRS) алғаш рет қолданылу күніне 9 ХҚЕС (IFRS) пен 15 ХҚЕС (IFRS) қолданады деген талаппен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

Қазіргі уақытта Банк 17 ХҚЕС (IFRS) қолдануын оның қаржылық есептілігіне әсерін бағалайды.

«Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді ретінде жіктеу» 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2020 жылғы қаңтарда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 1 ХҚЕС-тің (IAS) 69-76 тармақтарына түзетулерді шығарды, оларда міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді етіп жіктеуге қатысты талаптар түсіндіріледі. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығы деп нені түсінуге болады;
- міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңына болуы тиіс;
- міндеттемелердің жіктелуіне ұйымның міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығын орындау ықтималдылығы да ықпалын тигізбейді;
- міндеттеменің талаптары оның жіктелуіне ықпалын тигізбейді, тек егер айырбасталатын міндеттемеге ендірілген туынды құрал өз бетімен үлестік құрал болып табылмаса ғана.

Мұндай түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Қазіргі уақытта Банк бұл түзетулердің міндеттемелердің ағымдағы жіктелуіне ықтимал ықпалын және қолданыстағы қаржыландыру шарттары бойынша талаптарды қайта қарау қажеттілігін саралайды.

3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер «Концептуалдық негіздерге сілтемелер»

2020 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес «Бизнесерді біріктіру» 3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетуді шығарды – «Концептуалдық негіздерге сілтемелер». Бұл түзетулердің мақсаты – 1989 жылы шығарылған «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасына» арналған сілтемелерді, стандарттың талаптарына айтарлықтай өзгертулерді енгізбестен, 2018 жылғы наурызда шығарылған «Қаржы есептерін ұсынудың концептуалдық негіздеріне» арналған сілтемелерге ауыстыру.

Сондай-ақ Кеңес 37 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2 күннің» әлеуетті табысының немесе шығындарының пайда болуын болдырмас үшін 3 ХҚЕС-те (IFRS) мойындау қағидатынан ерекшелікті немесе егер олар жеке операциялардың шеңберінде туындаған болса, «Міндетті төлемдер» 21 (IFRIC) КРМФО Түсіндірмелерін қосты.

Сол уақытта Кеңес шартты активтерге қатысты 3 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданыстағы талаптарын түсіндіріп беруді шешті, әрі оларға «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасына» арналған сілтемелерді ауыстыру ықпалын тигізбейді.

Мұндай түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және перспективті түрде қолданылады. Бұл түзетулер Банкке айтарлықтай ықпалын тигізбейді деп күтілуде.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)

16 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер»

2020 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер» құжатын шығарды, ол ұйымдарға негізгі құралдар объектісінің бастапқы құнынан бұл объектіні орналасқан жеріне дейін жеткізу процесінде жасалған бұйымдарды сатудан және оны басшылықтың ниетіне сәйкес пайдалану үшін талап етілетін күйге келтіруден түсетін қандай да бір түсімдерді есептен шығаруға тыйым салады. Осының орнына ұйым мұндай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ бұл бұйымдарды шығару құнын пайданың немесе зиянның құрамында мойындайды.

Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ұйым бұл түзетулерді алғаш рет қолданатын кезеңде ең бірінші болып ұсынылған қаржылық есептіліктің басталу күніне (немесе содан кейін) пайдалану үшін қолжетімді болған негізгі құралдардың объектілеріне қатысты ретроспективті түрде қолданылуы тиіс.

Бұл түзетулер Банкке айтарлықтай ықпалын тигізбейді деп күтілуде.

37 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Ауыртпалық түсіретін шарттар – шартты орындау шығындары»

2020 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 37 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулерді шығарды, оларда ұйым қандай шығындарды шарттың ауыртпалық түсіретіндігін немесе залал келтіретіндігін бағалау кезінде ескеруі тиіс екендігі түсіндіріледі.

Түзетулер «шартпен тікелей байланысты шығындарға» негізделген тәсілді қолдануды көздейді. Тауарларды беруге немесе қызметтерді көрсетуге арналған шартпен тікелей байланысты шығындарға бұл шартты орындауға арналған қосымша шығындар, сол сияқты шартты орындаумен тікелей байланысты бөлінген шығындар жатады. Шартпен тікелей байланысты емес жалпы және әкімшілік шығындар оларды шарт бойынша контрагент ашық түрде өтеуге тиіс болған жағдайлардан басқа, алынып тасталады.

Мұндай түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Банк бұл түзетулерді солар бойынша бұл түзетулерді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басына өз міндеттерін орындамаған шарттарға қолданады.

«Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» 1 ХҚЕС-ке (IFRS) – «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолданатын еншілес ұйым»

2018-2020 жылдардағы кезең үшін ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдіру процесінің шеңберінде ХҚЕС жөніндегі кеңес «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» 1 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетуді шығарды. Бұл түзетуге сай 1 ХҚЕС-тің (IFRS) D16(a) тармағын қолдануды шешкен еншілес ұйым бас ұйымның ХҚЕС-ке өту күніне сүйене отырып, бас ұйымның қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды пайдалана отырып жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға құқылы. Бұл түзету 1 ХҚЕС-тің (IFRS) D16(a) тармағын қолдануды шешкен қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға қолданылады.

Бұл түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

«Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржылық міндеттемелердің танылуын тоқтату үшін «10% тестісін» жүргізу кезіндегі комиссиялық сыйақы»

2018-2020 жылдардағы кезең үшін ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдіру процесінің шеңберінде ХҚЕС жөніндегі кеңес 9 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетуді шығарды. Түзетуде ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің талаптары бастапқы қаржылық міндеттеменің талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетіндігін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомаларының құрамы нақтыланады. Мұндай сомаларға тек, кредитор немесе клиент басқа тараптың атынан төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, кредитор мен клиенттің арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақылар ғана жатады. Ұйым бұл түзетуді ұйым бұл түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе содан кейін) түрлендірілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты қолдануы тиіс.

Бұл түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Қор бұл түзетуді ол бұл түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе содан кейін) түрлендірілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты қолданады.

Бұл түзету Банктің қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

4. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)

«Бухгалтерлік бағалауды айқындау» 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2021 жылғы ақпанда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулерді шығарды, оларда «бухгалтерлік бағалар» анықтамасы енгізіледі. Түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер және қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен бірге, құжатта ұйымдардың бухгалтерлік бағаларды әзірлеу үшін өлшеу әдістерін және бастапқы деректерді қалайша пайдаланатындығы түсіндіріледі.

Түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және аталған кезеңнің басталу күніне немесе содан кейін орын алатын есеп саясатындағы өзгерістер мен бухгалтерлік бағалардағы өзгерістерге қолданылады. Бұл фактінің ашылып көрсетілу талабымен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

Бұл түзетулер Банкке айтарлықтай ықпалын тигізбейді деп күтілуде.

1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі № 2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер

2021 жылғы ақпанда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі № 2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулерді шығарды, олар ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету кезінде маңыздылық туралы пайымдауды қолдануға көмектесетін нұсқаулық пен мысалдарды қамтиды. Түзетулер ұйымдарға ұйымдардың есеп саясатының «елеулі ережелерін» ашып көрсетуі туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашып көрсету туралы талапқа ауыстыру есебінен, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуі туралы шешімдерді қабылдауы кезінде маңыздылық ұғымын қалайша қолдануы тиіс екендігіне қатысты нұсқаулықты қосу есебінен есеп саясаты туралы барынша пайдалы ақпаратты ашып көрсетуге көмектесуі тиіс.

1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі № 2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер есеп саясаты туралы ақпаратқа маңыздылықты айқындауға қатысты міндетті емес нұсқаулықты қамтитындықтан, бұл түзетулердің міндетті күшіне ену күні жоқ.

Қазіргі уақытта Банк бұл түзетулердің әсерін бағалауда, әрі олар Банктің есеп саясаты туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне әсер ете алады.

5. Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар

Пайымдаулар

Банк басшылығы есепке алу саясатын қолдану барысында есептік бағалаулармен қатар қаржылық есептілікте бейнеленген сомаға неғұрлым маңызды әсер ететін мынадай пікірлер жасады:

Ұзарту опционымен жасалған шарттарда жалдау мерзімін айқындау

Банк жалдау мерзімін соларға қатысты жалдауды ұзарту опционы көзделген кезеңдермен бірге, егер ол орындалады деген жеткілікті сенімділік болса, немесе егер ол орындалмайды деген жеткілікті сенімділік болса, соған қатысты жалдауды тоқтату опционы көзделген кезеңдермен бірге жалдау кезеңі мерзімінен бұрын тоқтатылуға жатпайтын ретінде айқындайды.

Кейбір жалдау шарттары бойынша Банктің активтерді жалдау мерзімін үш жылдан бес жылға дейінгі қосымша мерзімге ұзарту опционы бар. Банк осы пайымдауды ол ұзартуға арналған бұл опционды орындайтындығына жеткілікті сенімділіктің болуын айқындау үшін қолданады. Бұл ретте Банк жалдауды ұзарту опционын орындау үшін экономикалық ынтаның пайда болуына әкеп соқтыратын барлық орынды факторларды ескереді. Жалдаудың басталу күнінен кейін Банк маңызды оқиға туындаған кезде не болмаса Банкке бағынышты болатын және оның жалдауды ұзарту опционын орындау (немесе орындай алмау) қабілетіне әсер ететін жағдайлар өзгерген кезде (мысалы, бизнес-стратегияның өзгеруі) жалдау мерзімін қайталап бағалайды.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

5. Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар (жалғасы)

Бағалаудың белгісіздігі

Банктің есепке алу саясатын қолдану процесінде басшылық өзінің пікірлерін пайдаланды және қаржылық есептілікте танылған соманы анықтауға қатысты бағалау жасады. Төменде пайымдаулар мен бағалауды пайдаланудың барынша елеулі жағдайлары көрсетілген:

Күтілетін несиелік зиян

Қаржы активтерінің барлық санаттары бойынша құнсыздану зиянын бағалау пайымдауды қолдануды қажет етеді, атап айтқанда, КНЗ айқындау және несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюын бағалау кезінде келешек ақша ағындарының көлемі мен пайда болу мерзімдерін және қамтамасыз ету құнын бағалау қажет. Мұндай есепті бағалаулар бірқатар факторларға байланысты болады, солардағы өзгерістер құнсызданудың бағалау резервтерінің түрлі сомаларына әкеп соқтыра алады. COVID-19 пандемиясының нәтижесінде несиелік портфельдердің несиелік сапасы мен сауда дебиторлық берешектің (өзгесінен басқа) нашарлауы Банктің КНЗ-ны бағалауына едәуір әсер ете алады. Банктің КНЗ есептеулері ауыспалы бастапқы деректер мен олардың өзара тәуелділіктерін таңдауға қатысты бірқатар базалық жорамалдар кіретін күрделі модельдердің нәтижесі болып табылады. Пайымдаулар мен есепті бағалаулар болып есептелетін КНЗ есептеу модельдерінің элементтеріне келесілер жатады:

- Банк дефолт ықтималдылығын (PD) айқындау үшін пайдаланатын ішкі несиелік рейтингіні тағайындау жүйесі;
- Банк несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы болғанын бағалау үшін пайдаланатын критерийлер, соның нәтижесінде қаржы активтері бойынша құнсызданудың бағалау резерві бүкіл мерзім үшін КНЗ-ға тең болатын сомада бағалануы тиіс және сапалы бағалау;
- солар бойынша КНЗ топшылық негізде бағаланғанда қаржы активтерін топтарға біріктіру;
- КНЗ-ны есептеу модельдерін әзірлеу, оған қоса түрлі формулалар және бастапқы деректерді таңдау;
- макроэкономикалық көрсеткіштер мен экономикалық деректер, мысалға, ЖІӨ өсу деңгейі мен клиенттің қаржылық жағдайы, арасындағы өзара байланыстарды айқындау, сондай-ақ дефолт ықтималдылығының (PD) көрсеткіштеріне, дефолт тәуекеліне ұшырайтын көлемге (EAD) және дефолт кезінде шығындар деңгейіне (LGD) әсері.

Салық салу

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында негізгі салық мәселелерін реттейтін бірыңғай Салық кодексі қолданылады. Қолданылатын салықтарға қосылған құнға салынатын салық, корпоративтік табыс салығы, әлеуметтік және басқа да салықтар кіреді. Көбінесе нормативтік-құқықтық актілерді қолдану бойынша атқарушылық өкімдер түсініксіз болып келеді немесе мүлде болмайды және прецеденттердің саны шамалы анықталған. Ведомстволар арасында, сондай-ақ бір ведомствоның ішінде ережелердің заңи тұжырымдамасына қатысты түрлі пікірлер жиі кездеседі, бұл біршама белгісіздік пен кикілжің жағдайлар тудырады. Салық декларациялары, сондай-ақ заңи реттеудің басқа да салалары (мысалы, кеден және валюталық бақылау мәселелері) заң бойынша елеулі айыппұлдарды, өсімпұлды және тұрақсыздық айыбын есептеуге құқылы бірнеше ведомство бақылауында. Мұндай жағдай, мысалы, салықтық заңнама жүйелері анағұрлым дамыған басқа елдерге қарағанда Қазақстан Республикасында салықтық тәуекелдер ықтималдылығының үлкен дәрежесін қалыптастырады.

Басшылық Банк оның қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының салық заңнамасының ережелерін ұстанады деп есептейді. Дегенмен, тиісті органдар даулы салық мәселелеріне қатысты өзге ұстанымды ұстанады деген тәуекел бар.

Жалдау – қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін бағалау

Банк жалдау шартында белгіленген пайда мөлшерлемесін оңайлықпен айқындай алмайды, өйткені ол жалдау міндеттемелерін бағалау үшін қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесі – бұл сол бойынша Банк дәл сондай мерзімге және дәл сондай қамтамасыз етумен дәл сондай экономикалық жағдайларда пайдалану құқығы нысанындағы активтің құнына ұқсас келетін құнымен активті алуға қажетті қарыз қаражатын тарта алатын пайда мөлшерлемесі. Осылайша, қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесі Банк «төлеуі тиіс» пайданы көрсетеді және оның анықтамасы, егер қадағаланатын мөлшерлемелер жоқ болып шықса не болмаса қадағаланатын мөлшерлемелерді жалдау талаптарын көрсету үшін түзету қажет болып шықса, есепті бағалауларды пайдалануды қажет етеді.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

5. Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар (жалғасы)**Бағалаудың белгісіздігі (жалғасы)***Жалдау – қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін бағалау (жалғасы)*

Банк қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін қадағаланатын бастапқы деректерді (нарықтық пайда мөлшерлемелері сияқты) пайдалана отырып, олар болғанда, айқындайды және ұйымға тән болатын белгілі бір есепті бағалауларды пайдаланады.

6. Ақша қаражаты мен оның баламалары

31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен оның баламаларына келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Қолма-қол қаражат	430.699	866.686
ҚРҰБ-ның ағымдағы шоттарындағы қаражат	630.989	188.729
Келісімшарттық мерзім 90 күнге дейін болатын ҚРҰБ-дағы Мұрабаха Таваррук	2.000.486	4.501.000
Басқа банктердің ағымдағы шоттарындағы қаражат	3.271.840	1.015.505
	6.334.014	6.571.920
КНЗ бағалау резервін шегере отырып	(24.168)	–
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6.309.846	6.571.920

Қазақстандық заңнамаға сәйкес Банк өзінің белгілі бір міндеттемелерінің пайызы ретінде есептелген міндетті резервтердің белгілі бір мөлшерін ұстап отыруға міндетті. Мұндай резервтер ҚРҰБ-дің ағымдағы шоттарында немесе ҚРҰБ-дің ағымдағы шоттарындағы ақша қаражатының жиынтық сомасының орташа айлық қалдықтары мөлшерінде қолма-қол ақша массасында немесе резервтерді қалыптастыру кезеңінде ұлттық немесе шетелдік валюталарда қолма-қол ақша қаражатында болуы тиіс. Бұған қарамастан, Банк өзінің күнделікті қызметі үшін бұл қаражатты пайдалануда шектелмеген.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша міндетті резервтер 158.038 мың теңге (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 139.821 мың теңге) болды.

Ақша қаражаты мен оның баламаларының барлық қалдықтары КНЗ-ны бағалау мақсатында 1-сатыға жатқызылған. Бір жылғы КНЗ бағалау резервтерінің өзгеруін талдау төменде келтірілген:

	2021 жыл
1 қаңтарға КНЗ резерві	–
КНЗ-ның таза өзгеруі (20-ескертпе)	(24.168)
31 желтоқсанға КНЗ резерві	(24.168)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекке келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	17.572.693	14.788.503
Кард Хассан	38.369	32.602
Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	26.543	7.025
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек жиыны	17.637.605	14.828.130
КНЗ бағалау резервін шегере отырып	(2.912.652)	(2.299.997)
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	14.724.953	12.528.133

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің пайда нормасы жылдық 8%-22% болды (2020 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық 8%-28%), оларды өтеу мерзімі 2022-2028 жылдары орын алады (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 2021-2028 жылдары).

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚНҚ	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	316.844	4.848.941	9.622.718	–	14.788.503
Жаңадан құрылған активтер немесе сатып алынған активтер	10.292.909	–	–	757.597	11.050.506
Өтелген активтер	(288.443)	(2.811.452)	(4.794.508)	(340.262)	(8.234.665)
1-кезеңге аудару	1.362.862	(1.362.862)	–	–	–
2-кезеңге аудару	(9.891.377)	14.295.711	(4.404.334)	–	–
3-кезеңге аудару	(765.017)	(4.110.336)	4.875.353	–	–
Танудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендірумен байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(147.900)	–	(147.900)
Дисконт амортизациясы	–	–	111.028	5.221	116.249
2021 жылғы 31 желтоқсанға	1.027.778	10.860.002	5.262.357	422.556	17.572.693
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚНҚ	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(8.199)	(538.434)	(1.750.786)	–	(2.297.419)
Жаңадан құрылған активтер немесе сатып алынған активтер	(432.086)	–	–	–	(432.086)
Өтелген активтер	9.748	333.665	993.093	74.401	1.410.907
1-кезеңге аудару	(32.211)	32.211	–	–	–
2-кезеңге аудару	482.697	(1.225.927)	743.230	–	–
3-кезеңге аудару	40.444	479.696	(520.140)	–	–
Бір Кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған модельдер мен бастапқы деректердің өзгеруі	(97.636)	(407.063)	(881.272)	(134.606)	(1.520.577)
Танудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендірумен байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	45.049	–	45.049
Дисконт амортизациясы	–	–	(111.028)	(5.221)	(116.249)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(37.243)	(1.325.852)	(1.481.854)	(65.426)	(2.910.375)

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві (жалғасы)**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚНҚ	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға					
жалпы баланстық құн	1.231.096	5.699.648	6.294.772	–	13.225.516
Жаңадан құрылған активтер	6.285.036	–	–	–	6.285.036
Өтелген активтер	(378.287)	(2.307.414)	(1.834.685)	–	(4.520.386)
1-кезеңге аудару	1.489.177	(1.464.327)	(24.850)	–	–
2-кезеңге аудару	(7.907.785)	13.674.285	(5.766.500)	–	–
3-кезеңге аудару	(383.570)	(10.723.069)	11.106.639	–	–
Танудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендірумен байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	(18.823)	(30.182)	(49.687)	–	(98.692)
Есептен шығару	–	–	(102.971)	–	(102.971)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	316.844	4.848.941	9.622.718	–	14.788.503

Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚНҚ	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(135.443)	(659.018)	(1.512.043)	–	(2.306.504)
Жаңадан құрылған активтер	(472.416)	–	–	–	(472.416)
Өтелген активтер	32.072	304.964	561.829	–	898.865
1-кезеңге аудару	(178.051)	174.177	3.874	–	–
2-кезеңге аудару	648.688	(1.717.759)	1.069.071	–	–
3-кезеңге аудару	29.111	1.294.744	(1.323.855)	–	–
Бір Кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған модельдер мен бастапқы деректердің өзгеруі	67.219	62.170	(702.320)	–	(572.931)
Танудың тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын түрлендірумен байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	621	2.288	49.687	–	52.596
Есептен шығару	–	–	102.971	–	102.971
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(8.199)	(538.434)	(1.750.786)	–	(2.297.419)

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Кард Хассан бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Кард Хассан	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға жалпы				
баланстық құн	32.602	–	–	32.602
Жаңадан құрылған активтер	34.800	–	–	34.800
Өтелген активтер	(27.233)	(1.800)	–	(29.033)
2-кезеңге аудару	(1.800)	1.800	–	–
2021 жылғы 31 желтоқсанға	38.369	–	–	38.369

Кард Хассан	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(73)	–	–	(73)
Жаңадан құрылған активтер	(549)	–	–	(549)
Өтелген активтер	86	476	–	562
2-кезеңге аудару	476	(476)	–	–
Бір кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі	(92)	–	–	(92)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(152)	–	–	(152)

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві (жалғасы)**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Кард Хассан бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Кард Хассан	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға жалпы				
баланстық құн	264	–	3.414	3.678
Жаңадан құрылған активтер	45.800	–	–	45.800
Өтелген активтер	(16.876)	–	–	(16.876)
1-кезеңге аудару	23.414	(23.414)	–	–
2-кезеңге аудару	(20.000)	23.414	(3.414)	–
2020 жылғы 31 желтоқсанға	32.602	–	–	32.602

Кард Хассан	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(10)	–	(8)	(18)
Жаңадан құрылған активтер	(659)	–	–	(659)
Өтелген активтер	35	–	–	35
1-кезеңге аудару	(610)	610	–	–
2-кезеңге аудару	602	(610)	8	–
Бір кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі	569	–	–	569
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(73)	–	–	(73)

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға жалпы				
баланстық құн	–	7.025	–	7.025
Жаңадан құрылған активтер	22.500	–	–	22.500
Өтелген активтер	(1.938)	(1.044)	–	(2.982)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	20.562	5.981	–	26.543

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	–	(2.505)	–	(2.505)
Жаңадан құрылған активтер	(437)	–	–	(437)
Өтелген активтер	38	339	–	377
Бір кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі	(6)	446	–	440
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(405)	(1.720)	–	(2.125)

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві (жалғасы)**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға жалпы				
баланстық құн	476	–	–	476
Жаңадан құрылған активтер	7.037	–	–	7.037
Өтелген активтер	(488)	–	–	(488)
2-кезеңге аудару	(7.025)	7.025	–	–
2020 жылғы 31 желтоқсанға	–	7.025	–	7.025

Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(2)	–	–	(2)
Жаңадан құрылған активтер	(603)	–	–	(603)
Өтелген активтер	2	–	–	2
2-кезеңге аудару	603	(603)	–	–
Бір кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі	–	(1.902)	–	(1.902)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	–	(2.505)	–	(2.505)

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк жалғасып отырған COVID-19 пандемиясымен байланысты күтілетін несиелік зиянды бағалау процесіне бірқатар өзгерістер енгізді. Атап айтқанда, Банк несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаю көрсеткіштерін қайта қарады және мемлекеттік қолдау шараларын іске асыру нәтижесінде Тауарлық Мұрабаха шарттары түрлендірілген жағдайда, несиелік тәуекел едәуір ұлғайды деген автоматты тұжырымды жасамады. Банк сондай-ақ, макроэкономикалық көрсеткіштер болжамдарын және сценарийлердің салмақты коэффициенттерін қоса алғанда, болжамды ақпаратты жаңартты.

2021 жылы Банк жалғасып отырған COVID-19 пандемиясымен байланысты күтілетін несиелік зиянды бағалау процесіне түзетулерді қолданбады.

Исламдық қаржыландыру бойынша түрлендірілген және қайта құрылымдалған дебиторлық берешек

Банк қаржы активін, мысалы, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекті мойындауды тоқтатады, егер шарт талаптары ол шын мәнінде жаңа қаржы құралына айналатындай етіп қайта қаралады, ал айырма құнсызданудан болған залал танылғанға дейін мойындауды тоқтатудан болған пайда немесе зиян ретінде танылады. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек бастапқыда танылған кезде, Исламдық қаржыландыру бойынша құрылған дебиторлық берешек СҚНҚ активі болып саналған жағдайлардан басқа, КНЗ бағалау мақсатында 1-кезеңге жатады.

Егер түрлендіру ақша ағындарының едәуір өзгеруіне әкеп соқтырмаса, түрлендіру тануды тоқтатуға әкеп соқтырмайды. Пайданың бастапқы тиімді мөлшерлемесі бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде, Банк құнсызданудан болған залал мойындалғанға дейін түрлендіруден болған пайданы немесе зиянды мойындайды.

2021 жылдың ішінде Банк Тауарлық Мұрабаханың кейбір корпоративтік және бөлшек шарттардың талаптарын түрлендірді. Банк бұл түрлендірулерді елеусіз деп бағалады. Осының нәтижесінде Банк 147.900 мың теңге мөлшерінде Тауарлық Мұрабаха корпоративтік және бөлшек шарттардың талаптарын түрлендіруден болған залалды таныды, әрі ол тануды тоқтатуға әкеп соқтырмайды.

Төмендегі кестеде активтер көрсетілген, солар бойынша талаптар кезең ішінде қайта қаралып, нәтижесінде Банк түрлендіруден шеккен тиісті залалдарды көрсете отырып қайта құрылымдалған ретінде ескеріледі.

	2021 жыл	2020 жыл
Кезең ішінде түрлендірілген Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек		
Түрлендіруге дейінгі амортизацияланған құны	1.979.518	7.243.019
Мойындауды тоқтатуға әкеп соқтырмайтын Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешекті түрлендіруден болған таза залал	(147.900)	(98.692)

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

7. Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек (жалғасы)**Қамтамасыз ету және несиелік сапасын арттырудың өзге тетіктері**

Банк берілуін талап ететін қамтамасыз етудің мөлшері мен түрі контрагенттің несиелік тәуекелді бағалауына тәуелді. Қамтамасыз ету түрлерінің және бағалау өлшемдерінің рұқсат етілуіне қатысты ұстанымдар белгіленген.

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша дебиторлық берешек жылжымайтын мүлікпен, жылжымалы мүлікпен, тауар-материалдық қорлармен, корпоративтік кепілдіктермен қамтамасыз етілген. Басшылық қамсыздандырудың нарықтың құнына мониторинг жүргізеді, негізгі келісімге сәйкес қосымша қамсыздандыруды сұратады, сондай-ақ Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің құнсыздану шығындарына бағалау резервінің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамсыздандырудың нарықтық құнын қадағалап отырады.

Қамсыздандыру немесе несиелік сапасын арттырудың өзге тетіктері болмағанда 31 желтоқсанға 3-кезең Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек бойынша КНЗ мыналардан жоғары болар еді:

	2021 жыл	2020 жыл
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	3.780.503	7.871.932
	3.780.503	7.871.932

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің шоғырлануы

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Банктің Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің шарттары бойынша екі контрагенті бар, солар бойынша талаптар Банктің меншікті капиталының 10%-нан астамын құрайды. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл контрагенттерге қойылатын талаптардың жиынтық көлем 2.692.018 мың теңге болды (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 2.738.363 мың теңге). Бұл дебиторлық берешек бойынша 548.415 мың теңге (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 725.142 мың теңге) мөлшерінде КНЗ бағалау резерві танылды.

Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек Қазақстан Республикасында мына салаларда шоғырланады:

	2021 жыл	2020 жыл
Сауда кәсіпорындары	5.753.830	3.786.617
Құрылыс және қызмет көрсету	3.185.966	3.345.170
Машина жасау	2.126.216	1.612.510
Қызметтер	1.572.907	1.046.146
Ауыл шаруашылығы және азық-түлік өнеркәсібі	745.248	756.198
Өнеркәсіптік өндіріс	684.045	1.477.300
Көлік	323.013	130.539
Металл бұйымдарын өндіру	271.093	336.604
Жеке тұлғалар мен кәсіпкерлер	62.635	37.049
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	14.724.953	12.528.133

8. Клиенттерге берілген қарыздар

31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілетін қарыздарға келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Коммерциялық кредиттеу	38.303	44.303
Клиенттерге берілген қарыздар жиыны	38.303	44.303
КНЗ бағалау резервін шегере отырып	(26.524)	(24.367)
Клиенттерге берілген қарыздар	11.779	19.936

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

8. Клиенттерге берілген қарыздар (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві**

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін коммерциялық несиелендіру бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Коммерциялық кредиттеу	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	44.303	44.303
Өтелген активтер	(6.000)	(6.000)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	38.303	38.303

Коммерциялық кредиттеу	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(24.367)	(24.367)
Өтелген активтер	3.697	3.697
КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде КНЗ-ға әсері	(5.854)	(5.854)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(26.524)	(26.524)

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін коммерциялық несиелендіру бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Коммерциялық кредиттеу	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	62.356	62.356
Өтелген активтер	(4.499)	(4.499)
Есептен шығару	(13.554)	(13.554)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	44.303	44.303

Коммерциялық кредиттеу	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(36.104)	(36.104)
Өтелген активтер	2.855	2.855
КНЗ бағалау үшін пайдаланылған бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде КНЗ-ға әсері	(4.672)	(4.672)
Есептен шығару	13.554	13.554
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(24.367)	(24.367)

Қамтамасыз ету және несие сапасын арттырудың өзге тетіктері

Банк берілуін талап ететін қамтамасыз етудің мөлшері мен түрі контрагенттің несиелік тәуекелді бағалауына тәуелді. Қамтамасыз ету түрлерінің және бағалау өлшемдерінің рұқсат етілуіне қатысты ұстанымдар белгіленген.

Төменде алынған қамтамасыз етулердің негізгі түрлері аталған:

- Коммерциялық кредиттеу кезінде – жылжымайтын мүлік, өндірістік жабдық пен тауар-материалдық қорлар және басқа да қамсыздандыру кепілі.

Басшылық қамсыздандырудың нарықтың құнына мониторинг жүргізеді, негізгі келісімге сәйкес қосымша қамсыздандыруды сұратады, сондай-ақ КНЗ резервінің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамсыздандырудың нарықтық құнын қадағалап отырады.

Қамсыздандыру немесе несие сапасын арттырудың өзге тетіктері болмағанда 31 желтоқсанға 3-кезең несиелері бойынша КНЗ ретінде мыналардан жоғары болар еді:

	2021 жыл	2020 жыл
Клиенттерге берілген қарыздар	11.779	19.936
	11.779	19.936

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

8. Клиенттерге берілген қарыздар (жалғасы)**Клиенттерге берілген қарыздардың шоғырлануы**

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Банктің клиенттерге берілген қарыздары бойынша контрагенттері жоқ, солар бойынша қалдықтар Банктің меншікті капиталының 10%-нан астамын құрады.

Қазақстан Республикасында өз қызметін ауыл шаруашылығы мен азық-түлік өнеркәсібінде жүзеге асыратын клиенттерге берілген қарыздар.

9. Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар

Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар Банктің Уакала және Мұдараба пулдарының есебінен қаржыландырылатын активтерге инвестицияларын білдіреді және пулды бөлу әрі қаржыландыру ережелерімен реттеледі. Тиісті депозиттердің мерзімінен бұрын бұзылуының немесе өтелуінің салдарынан активтердің құны мен салымшылардың инвестициялық депозиттерінің арасындағы ықтимал сәйкессіздікті ескере отырып, пулда туындайтын мұндай дефицит Банктің өз қаражатының есебінен қаржыландырыла алады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Уакала және Мұдараба пулдарына салынған инвестициялардың баланстық құны 818.108 мың теңге (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 1.850.334 мың теңге) болды.

КНЗ бағалау резерві

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Уакала мен Мұдараба пулдарына инвестициялар бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	–	–	2.588.352	2.588.352
Өтелген активтер	–	–	(717.874)	(717.874)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	–	–	1.870.478	1.870.478

Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	–	–	(738.018)	(738.018)
Өтелген активтер	–	–	282.253	282.253
Бір Кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған модельдер мен бастапқы деректердің өзгеруі	–	–	(596.605)	(596.605)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	–	–	(1.052.370)	(1.052.370)

Төменде жалпы баланстық құнының өзгерістерін және 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Уакала мен Мұдараба пулдарына инвестициялар бойынша КНЗ тиісті резервінің талдауы келтірілген:

Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға жалпы баланстық құн	807	942.020	2.262.286	3.205.113
Жаңадан құрылған активтер	80.110	–	–	80.110
Өтелген активтер	(2.504)	(9.190)	(685.177)	(696.871)
1-кезеңге аудару	122.680	(122.680)	–	–
2-кезеңге аудару	(129.274)	649.577	(520.303)	–
3-кезеңге аудару	(71.819)	(1.459.727)	1.531.546	–
2020 жылғы 31 желтоқсанға	–	–	2.588.352	2.588.352

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

9. Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар (жалғасы)**КНЗ бағалау резерві (жалғасы)****Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар**

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	–	(42.345)	(357.266)	(399.611)
Жаңадан құрылған активтер	5.608	–	–	5.608
Өтелген активтер	168	1.122	187.386	188.676
1-кезеңге аудару	(16.999)	16.999	–	–
2-кезеңге аудару	12.002	(87.279)	75.277	–
3-кезеңге аудару	5.132	120.164	(125.296)	–
Бір Кезеңнен басқасына аудару нәтижесінде КНЗ-ға әсері және КНЗ бағалау үшін пайдаланылған модельдер мен бастапқы деректердің өзгеруі	(5.911)	(8.661)	(518.119)	(532.691)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	–	–	(738.018)	(738.018)

Жоғарыдағы кестелерде тиісті КНЗ резервінің жалпы баланстық құнының өзгерістерін талдау Банктің Уакала мен Мұдараба пулдарындағы инвестициялардың үлесіне сүйене отырып пропорционалды негізде келтірілген.

10. Негізгі құралдар

Негізгі құралдардың қозғалысы келесі тәсілмен көрсетілген:

	Компьютерлер және офистік жабдықтар	Басқалары	Жиыны
Бастапқы құн			
2020 жылғы 1 қаңтарға	24.550	42.995	67.545
Түсімдер	11.834	4.053	15.887
Шығулар	(3.247)	(2.311)	(5.558)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	33.137	44.737	77.874
Түсімдер	8.663	53.982	62.645
Шығулар	(385)	(735)	(1.120)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	41.415	97.984	139.399
Жинақталған тозу			
2020 жылғы 1 қаңтарға	(9.075)	(9.854)	(18.929)
Бір жылға есептеу	(7.153)	(8.272)	(15.425)
Шығулар	3.247	2.311	5.558
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(12.981)	(15.815)	(28.796)
Бір жылға есептеу	(7.906)	(15.002)	(22.908)
Шығулар	385	623	1.008
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(20.502)	(30.194)	(50.696)
Қалдық құны			
2020 жылғы 1 қаңтарға	15.475	33.141	48.616
2020 жылғы 31 желтоқсанға	20.156	28.922	49.078
2021 жылғы 31 желтоқсанға	20.913	67.790	88.703

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

11. Пайдалану құқығы және жалдау бойынша міндеттеме нысанындағы активтер

Пайдалану құқығы мен жалдау бойынша міндеттемелер нысанындағы активтердің баптары бойынша қозғалыс былайша берілген:

	Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	Жалдау бойынша міндеттемелер
2020 жылғы 1 қаңтарға	196.314	202.904
Жаңа түсімдер	101.353	101.353
Шығулар	(24.049)	(24.049)
Амортизацияны есептеу	(77.767)	–
Қаржылық шығыс	–	25.683
Төлемдер	–	(105.364)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	195.851	200.527
Жаңа түсімдер	181.182	181.182
Шығулар	(18.761)	(18.761)
Амортизацияны есептеу	(120.825)	–
Қаржылық шығыс	–	26.050
Төлемдер	–	(127.314)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	237.447	261.684

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер Банктің жалдау шарттары бойынша үй-жайларды пайдалану құқығымен білдірілген.

12. Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтердің қозғалысы былайша көрсетілген:

	Бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар
Бастапқы құн	
2020 жылғы 1 қаңтарға	17.355
Түсімдер	12.909
2021 жылғы 31 желтоқсанға	30.264
Түсімдер	384.444
Шығулар	(6.532)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	408.176
Жинақталған амортизация	
2020 жылғы 1 қаңтарға	(8.221)
Бір жылға есептеу	(4.081)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(12.302)
Бір жылға есептеу	(62.636)
Шығулар	6.532
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(68.406)
Қалдық құны	
2020 жылғы 1 қаңтарға	9.134
2020 жылғы 31 желтоқсанға	17.962
2021 жылғы 31 желтоқсанға	339.770

13. Қорлар

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қорларға қарыздарды өтеу бойынша Банктің алдында өз міндеттемелерін орындамаған клиенттерден Банк өндіріп алған жылжымайтын мүлік кіреді.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

14. Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	43.949	95.700
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар/ (үнемділік) – уақыт айырмаларының туындауы және азаюы	58.450	(16.477)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	102.399	79.223

Банктің кірісіне Қазақстан Республикасында ғана салық салынады. Салық заңнамасына сәйкес 2021 және 2020 жылдары корпоративтік табыс салығының қолданылатын мөлшерлемесін 20% құрайды.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша Банк активтері 42.363 мың теңгені құрайды (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 16.779 мың теңге).

Осы қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар мен 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін салықтың нормативтік мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды есепке алғанға дейінгі пайда арасындағы салыстырып тексеру былайша болды:

	2021 жыл	2020 жыл
Табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда	262.163	281.965
Нормативтік салық мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша есептелген корпоративтік табыс салығы бойынша теориялық шығыстар	52.433	56.393
Салық салынбайтын кірістер		
Есептен шығарылмайтын несиелік зиян бойынша шығыстар	45.656	20.071
Есепке жатқызылмайтын әкімшілік шығыстар	29	753
Есепке жатқызылмайтын басқа да шығыстар	4.281	2.006
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	102.399	79.223

31 желтоқсанға кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ олардың тиісті жылдардағы қозғалысына келесі позициялар жатады:

	Пайданың немесе зиянның құрамында уақыт айырмаларының пайда болуы және азаюы		Пайданың немесе зиянның құрамында уақыт айырмаларының пайда болуы және азаюы		
	2019 жыл	2020 жыл	2020 жыл	2021 жыл	2021 жыл
Шегерілетін уақыт айырмаларының салық әсері					
Жалдау бойынша міндеттемелер	40.581	(475)	40.106	12.231	52.337
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	–	19.738	19.738	(19.738)	–
Дебиторлық берешек	23.503	(3.386)	20.117	(3.357)	16.760
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	2.439	(1.743)	696	(696)	–
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша шығыстарды есептеу	1.872	1.589	3.461	1.081	4.542
Кәсіби қызметтер бойынша шығыстарды есептеу	2.022	(360)	1.662	2.640	4.302
Басқа салықтар	1.030	748	1.778	943	2.721
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	71.447	16.111	87.558	(6.896)	80.662
Салық салынатын уақыт айырмаларының салық әсері					
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	–	–	–	(24.346)	(24.346)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	–	–	–	(18.890)	(18.890)
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	(39.537)	366	(39.171)	(8.318)	(47.489)
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	(39.537)	366	(39.171)	(51.554)	(90.725)
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша таза актив/(міндеттеме)	31.910	16.477	48.387	(58.450)	(10.063)

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

15. Басқа да активтер мен міндеттемелер

31 желтоқсанға басқа активтерге келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Басқа да қаржы активтері		
Кепілдіктер бойынша дебиторлар	404.158	386.065
Өткізілген қор бойынша дебиторлық берешек	125.226	125.868
Кепілдік депозиті	25.000	25.000
Алынуға жататын комиссиялар	15.883	12.957
Басқа да қаржы активтері	230.694	8.957
	800.961	558.847
 КНЗ бағалау резервін шегере отырып	(219.834)	(99.184)
Басқа да қаржы активтерінің жиыны	581.127	459.663
 Басқа да қаржы активтері		
Бағдарламалық жасақтама мен ақпараттық және кеңес беру қызметтері үшін алдын ала төлем	301.859	431.650
Тауарлар мен қызметтер үшін алдын ала төлем	3.543	11.648
Басқасы	795	1.883
Басқа да қаржылық емес активтердің жиыны	306.197	445.181
Басқа да активтер	887.324	904.844

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін басқа да қаржы активтері бойынша КНЗ-ға бағалау резервтері өзгерістерінің талдауы келтірілген:

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(1.485)	–	(97.699)	(99.184)
2-кезеңге аудару	19.299	(19.299)	–	–
3-кезеңге аудару	–	9.855	(9.855)	–
Бір жылда резервтің таза өзгеруі (20-ескертпе)	(19.611)	–	(101.039)	(120.650)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(1.797)	(9.444)	(208.593)	(219.834)

Төменде 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін басқа да қаржы активтері бойынша КНЗ-ға бағалау резервтері өзгерістерінің талдауы келтірілген:

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(20.299)	–	(14.601)	(34.900)
3-кезеңге аудару	68.921	–	(68.921)	–
Бір жылда резервтің таза өзгеруі (20-ескертпе)	(50.107)	–	(14.177)	(64.284)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(1.485)	–	(97.699)	(99.184)

31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа міндеттемелерге келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Қайырымдылық төлемдерінің есебінен	1.856	21.721
Кәсіби қызметтер үшін кредиторлық берешек	21.510	8.310
Басқа да қаржылық міндеттемелердің жиыны	23.366	30.031
 Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Келешек кезеңдер кірістері:	182.205	119.882
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептелген шығыстар	22.710	17.306
Басқасы	56.413	22.638
Басқа да қаржылық емес міндеттемелердің жиыны	261.328	159.826
Басқа да міндеттемелер	284.694	189.857

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

16. Кредиттік ұйымдардың қаражаты

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік ұйымдардың қаражатына 780.866 мың теңге жалпы сомаға (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 884.233 мың теңге) шетелдік банктердің ағымдағы шоттарындағы қаражат кірді.

17. Клиенттердің қаражаты

31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттердің қаражатына келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Ағымдағы шоттар	6.321.191	6.457.076
Мерзімді депозиттер	2.271.566	989.352
Клиенттердің қаражаты	8.592.757	7.446.428

Кепілдіктер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын (19-ескертпе) 2.271.566 989.352

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 4.545.855 мың теңге (клиенттер қаражатының жалпы сомасының 52,9%) мөлшеріндегі клиенттердің қаражаты ірі он клиенттің қаражатын білдіреді (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 6.668.273 мың теңге (клиенттер қаражатының жалпы сомасының 89,5%)).

31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттердің қаражатына келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Ағымдағы шоттар		
Жеке кәсіпорындар	6.289.109	6.445.006
Жеке тұлғалар	32.082	12.070
	6.321.191	6.457.076
Мерзімді депозиттер		
Жеке кәсіпорындар	2.271.566	989.352
	2.271.566	989.352
Клиенттердің қаражаты	8.592.757	7.446.428

Төменде экономика салалары бойынша клиенттер қаражатының бөлінуі келтірілген:

	2021 жыл	2020 жыл
Құрылыс	5.865.900	5.460.885
Өнеркәсіптік өндіріс	1.460.545	1.422.976
Отын өнеркәсібі	702.559	1.812
Сауда	204.173	150.277
Энергетика	167.998	205.528
Жеке тұлғалар	32.082	12.070
Көлік және байланыс	19.456	6.521
Қаржылық жалдау	81	94
Ауыл шаруашылығы	55	60
Басқасы	139.908	186.205
Клиенттердің қаражаты	8.592.757	7.446.428

18. Меншікті капитал

2020 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Банктің жарияланған, шығарылған және толығымен төленген жай акцияларының жалпы саны 10.000.000 акция болды. Акцияларды орналастыру құны бір жай акция үшін 1.005 теңге болды.

Банктің жарғылық капиталын акционерлер теңгемен салды әрі олардың дивидендтерге және капиталдағы теңгемен болатын кез келген бөлулерге құқығы бар. Әрбір жай акция бір дауыс беру құқығын береді. 2021 және 2020 жылдары дивидендтер есептелген жоқ және төленген жоқ.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

19. Шарттық және шартты міндеттемелер**Саяси және экономикалық жағдайлар**

Қазақстанда экономикалық реформа және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылым жалғасуда, ол нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін еді. Қазақстандық экономиканың тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ Үкімет экономика, қаржы және ақша-несие саясаты саласында қолға алатын шаралардың тиімділігіне тәуелді болады.

Жалғасып отырған COVID-19 пандемиясымен байланысты, пандемияның одан арғы дамуына және оның ұзақтығына, сондай-ақ экономиканың таяу арада ықтимал қалпына келу дәрежесіне қатысты белгісіздік қалып отыр. Үкімет түрлі шараларды қолға алуды жалғастыруда және олардың ықпалының өршуі жалғасуда. Сондықтан Банк басшылығы өскен тәуекелдердің үздіксіз бағалауын, сондай-ақ пандемияның салдары мен үкімет қолға алған шараларды бағалауын жүзеге асыруда.

Сот шағымдары мен талаптары

Банк іскерлік операциялармен байланысты түрлі сот талқылауларының әлеуетті нысанасы болып табылады. Банк жеке немесе жиынтық түрде қанағаттандырылмаған немесе қауіп төндіретін талаптардың мұндай түрлерінің Банктің қаржылық жағдайына немесе қызмет нәтижелеріне елеулі кері әсерін тигізу ықтималдылығы бар деп санамайды.

Банк жекелеген міндеттемелер нәтижесінде туындайтын елеулі міндеттемелер ықтималдылығын бағалап, міндеттеменің туындау себебі болған оқиғалардың орын алу ықтималдылығы болған және міндеттеме сомасы жеткілікті дәрежедегі нақтылықпен есептелуі мүмкін болған кезде ғана қаржылық есептілігінде резервтер құрады. Банк жоғарыда сипатталған қандай да бір шартты міндеттеме бойынша осы қаржылық есептілікте резервті құрмады.

Көзделмеген салық төлемдері

Қазақстан Республикасындағы салық талаптары өзгеруге, тиянақсыз қолдануға және түсіндіруге ұшырағыш. Қазақстандық уәкілетті органдардың қазақстандық заңдар мен Банк ережелерінің түсіндіруіндегі алшақтықтар қосымша салықтардың, айыппұлдар мен өсімпұлдардың есептелуіне әкеп соқтыра алады.

Қазақстандық заңнама және салық салу практикасы үздіксіз даму жағдайында тұр және сондықтан кері күші болуы мүмкін түрлі және талқылауға әрі жиі өзгерістерге ұшырағыш. Кейбір жағдайларда, салық салынатын базаны айқындау үшін, салық заңнамасы ХҚЕС ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының ХҚЕС-тің тиісті ережелерін талқылауы басшылық бұл қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданған есепті саясаттардан, пайымдаулар мен бағалаудан ерекшелене алады, бұл Банкте қосымша салық міндеттемелерінің пайда болуына әкеп соқтыра алады. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін үш жылдың ішінде ретроспективті тексеруді жүргізе алады.

Банк басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндіруі қолайлы болып табылады және Банктің салықтық позициясы негіздемелі болып табылады деп санайды.

Шарттық және шартты міндеттемелер

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің қаржылық сипаттағы шарттық және шартты міндеттемелеріне келесі позициялар кірді:

	2021 жыл	2020 жыл
Несиелік сипаттағы міндеттемелер		
Шығарылған кепілдіктер	11.389.019	7.387.134
Исламдық қаржыландыруды ұсыну міндеттемелері	706.342	327.856
	12.095.361	7.714.990
Шығарылған кепілдіктер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын клиенттердің қаражаты (17-ескертпе)	(2.271.566)	(989.352)
Несие сипатындағы міндеттемелер бойынша КНЗ бағалау резерві	(629.588)	(682.123)

Қаржыландыруды беру бойынша міндеттеме жөніндегі келісімде Банктің, клиенттердің тарапынан келісімді бұзу жағдайларын, қаржылық көрсеткіштердің нашарлауын және басқа да талаптарды қоса алғанда, Банк үшін кез келген қолайсыз жағдайлар туындаған жағдайда келісімнен біржақты тәртіппен шығу құқығы көзделген.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

19. Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)**Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)**

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы КНЗ бағалау резервінің талдауы келтірілген:

Шығарылған кепілдіктер	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(92.433)	(15.930)	(573.760)	(682.123)
2-кезеңге аудару	–	(361.980)	361.980	–
Бір жылда резервтің таза өзгеруі (20-ескертпе)	(291.864)	344.399	–	52.535
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(384.297)	(33.511)	(211.780)	(629.588)

Төменде 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы КНЗ бағалау резервінің талдауы келтірілген:

Шығарылған кепілдіктер	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
2020 жылғы 1 қаңтарға КНЗ резерві	(438.745)	(71.670)	(25.263)	(535.678)
Бір жылда резервтің таза өзгеруі (20-ескертпе)	346.312	55.740	(548.497)	(146.445)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	(92.433)	(15.930)	(573.760)	(682.123)

Сенімгерлік басқару операциялары

Банк Уакала келісімдері бойынша түскен қаражатты инвестициялау кезінде агент ретінде болып, Мұдараба келісімдері бойынша Мұдариб ретінде іс-қимыл жасайды:

	2021 жыл	2020 жыл
Мұдараба		
1 қаңтарға Мұдараба депозиттерінің пайдаланылмаған бөлігі	132.545	580.930
Алынған Мұдараба депозиттері	846.539	534.126
Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша инвестициялау үшін пайдаланылған сома	(905.718)	(982.511)
31 желтоқсанға Мұдараба депозиттерінің пайдаланылмаған бөлігі	73.366	132.545

Исламдық қаржыландыру шарттары бойынша есептелген пайда
(21-ескертпе)**15.920**

96.376

Уакала мен Мұдараба депозиті бойынша клиенттерге тиесілі пайда

427

329

Банк, депозиттер заңсыз әрекеттердің, салақтықтың немесе Банкпен келісілген талаптарды бұзудың нәтижесінде жоғалып қалған жағдайларын қоспағанда, Уакала мен Мұдараба депозиттерінің пайдаланылған бөлігі үшін тәуекел көтермейді және мұндай жағдайда осындай шығындарды Банк көтереді.

20. Несиелік зиян бойынша шығыстар

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы пайда немесе зиян құрамында көрсетілген қаржы құралдары бойынша КНЗ шығыстары көрсетілген:

	Ескерт.	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚНҚ	Жиыны
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6	(24.168)	–	–	–	(24.168)
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7	(520.934)	(72.137)	156.870	(60.205)	(496.406)
Клиенттерге берілген қарыздар	8	–	–	(2.157)	–	(2.157)
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	9	–	–	(314.352)	–	(314.352)
Басқа да қаржы активтері	15	(19.611)	–	(101.039)	–	(120.650)
Несиелік сипаттағы міндеттемелер	19	(291.864)	344.399	–	–	52.535
		(856.577)	272.262	(260.678)	(60.205)	(905.198)

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

20. Несиелік зиян бойынша шығыстар (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы пайда немесе зиян құрамында көрсетілген қаржы құралдары бойынша КНЗ шығыстары көрсетілген:

	Ескерт.	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚНҚ	Жиыны
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7	(373.160)	367.520	(90.804)	–	(96.444)
Клиенттерге берілген қарыздар	8	–	–	(1.817)	–	(1.817)
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	9	(135)	(7.539)	(330.733)	–	(338.407)
Басқа да қаржы активтері	15	(50.107)	–	(14.177)	–	(64.284)
Несиелік сипаттағы міндеттемелер	19	346.312	55.740	(548.497)	–	(146.445)
		(77.090)	415.721	(986.028)	–	(647.397)

21. Таза комиссиялық кіріс

Таза комиссиялық кіріске келесі позициялар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Шығарылған кепілдіктер	482.448	338.260
Уакала келісімдері бойынша агенттік комиссия мен сыйақы және Мұдараба шарттары бойынша пайдадағы Мұдараба үлесі (19-ескертпе)	15.493	96.047
Аударым операциялары	34.851	81.924
Кассалық операциялар	11.813	9.284
Клиенттердің шоттарын жүргізу	3.271	2.954
Басқасы	5.462	8.525
Комиссиялық кірістер	553.338	536.994
Аударым операциялары	(9.864)	(15.021)
Басқасы	(104.295)	(19.103)
Комиссиялық шығыстар	(114.159)	(34.124)
Таза комиссиялық кіріс	439.179	502.870

22. Қызметкерлер құрамының шығыстары және өзге операциялық шығыстар

Қызметкерлер құрамының шығыстары мен басқа да операциялық шығыстарға мыналар кіреді:

	2021 жыл	2020 жыл
Жалақы және сыйлықақылар	359.236	277.796
Әлеуметтік қамсыздандыруға аударымдар	37.248	29.929
Персонал шығыстары	396.484	307.725
Тозу және амортизация (10, 11 және 12-ескертпелер)	206.369	97.273
Бағдарламалық жасақтамаға техникалық қолдау көрсету	69.192	27.798
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	44.170	29.176
Кәсіби қызметтер	42.967	38.604
Байланыс қызметтері	31.554	26.135
Күзету қызметтері	24.343	17.523
Инкассациялау	20.464	3.034
Мүшелік жарналар	15.767	9.445
Іссапар шығыстары	11.351	13.062
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	9.964	633
Коммуналдық қызметтер	7.697	5.822
Жалдау	5.803	25.513
Офистік керек-жарақтар	2.553	1.380
Көлік шығыстары	1.490	1.924
Жарнама және маркетинг	840	1.461
Өкілдік шығыстар	145	14.902
Басқасы	51.211	33.759
Басқа да операциялық шығыстар	545.880	347.444

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару

Кіріспе

Банк қызметіне тәуекелдер тән. Банк анықтау, бағалау және бақылаудың үздіксіз үрдісі барысында, сондай-ақ тәуекел шектерін және ішкі бақылаудың басқа шараларын белгілеу арқылы тәуекелдерді басқаруды жүзеге асырады. Тәуекелдерді басқару үрдісі Банктің тұрақты тиімділігін ұстап тұру үшін шешуші маңызға ие және Банктің әрбір жеке жұмыскері міндеттеріне байланысты тәуекелдер үшін жауап береді. Банк кредиттік тәуекелге, өтімділік тәуекеліне, Щарифат қағидаттарына сәйкес келмеу тәуекеліне және нарықтық тәуекелге ұшырағыш. Банк, сондай-ақ операциялық тәуекелдерге де ұшырағыш.

Тәуекелдерді тәуелсіз бақылау үрдісі ортаны, технологияны өзгерту немесе саладағы өзгерістер сияқты қызмет жүргізу тәуекелдеріне жатпайды. Банк мұндай тәуекелдерді стратегиялық жоспарлау үрдісі барысында бақылайды.

Тәуекелдерді басқару процесіне Банк тұрақты негізде жүзеге асыратын тәуекелдерді сәйкестендіру, өлшеу, бақылау және шектеу шаралары жатады.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау мен оларды бақылауға жалпы жауап беретін Директорлар кеңесі, алайда, тәуекелдерді басқару мен бақылауға жауапты жекелеген тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың жалпы амал-тәсілдеріне, тәуекелдерді басқарудың стратегиялар мен ұстанымдарын бекітуге жауап береді.

Басқарма

Басқарманың міндеті Банктегі тәуекелдерді басқару үрдісін бақылау болып табылады.

Активтер мен пассивтерді басқару комитеті

Активтер мен пассивтерді басқару комитеті (бұдан әрі – «АПБК») тәуекелдерді басқару стратегиясын әзірлеу және тәуекелдер қағидатын, тұжырымдамасын, саясаты мен лимиттерін ендіру үшін жалпы жауапкершілікті көтереді. Ол өтімділіктің фундаменталды тәуекелдері жөніндегі мәселелер үшін жауап береді және тәуекелдер бойынша тиісті шешімдерді басқарып, мониторинг жүргізеді.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді басқару бөлімшесі бақылаудың тәуелсіз үрдісін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқаруға байланысты процедураларды енгізу мен жүргізуге жауап береді.

Бөлімше қызметінің негізгі мақсаты Банк жүргізетін операциялардың түрі мен көлемін ескере отырып Банктің тәуекелдерін тиімді анықтауды, бағалауды және шектеуді қамтамасыз ететін тәуекелдерді анықтау әрі бақылау әдістерін қолдануды көздейтін Банктің тәуекелдерін тиімді басқару жүйесін құру және оның қызмет етуі болып табылады. Бұл бөлімше, сондай-ақ тәуекелді бағалау және тәуекелдер туралы есептілік жүйесінде толық ақпарат жинауды қамтамасыз етеді.

Банк қазынашылығы

Банк қазынашылығы Банктің активтері мен міндеттемелерін, сондай-ақ жалпы қаржылық құрылымын басқару үшін жауап береді. Сондай-ақ Банктің өтімділік тәуекелі мен қаржыландыру тәуекелі үшін негізгі жауапкершілікті қазынашылық көтереді.

Ішкі аудит

Банкте өтетін тәуекелдерді басқару үрдістеріне ішкі аудит бөлімі жыл сайын аудит жүргізеді, ол процедуралардың жеткіліктілігін, сонымен қатар Банктің бұл процедураларды орындауын тексереді. Ішкі аудит бөлімшесі басшылықпен жүргізілген тексерулердің нәтижелерін талқылайды және өзінің қорытындылары мен ұсыныстарын Банктің Директорлар кеңесіне тікелей береді.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Кіріспе (жалғасы)

Тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы ақпарат беру жүйелері

Банк тәуекелдері күнделікті қызмет барысында орын алуы мүмкін күтілетін шығынды да, санақ модельдері негізінде неғұрлым үлкен нақты шығындардың бағасы болып табылатын болжанбаған шығындарды да бейнелейтін әдіс көмегімен бағаланады. Модельдерде бұрынғы тәжірибеден алынған және экономикалық жағдайлар ескеріле отырып түзетілген ықтималдылықтардың мәндері қолданылады. Банк, сондай-ақ ықтималдылығы төмен деп саналатын оқиғалар туындаған жағдайда орын алатын «ең жаман сценарийлердің» де моделін жасайды.

Тәуекелдерге мониторинг жүргізу және бақылау, негізінен Банк белгілеген шектерге негізделеді. Мұндай шектер қызмет жүргізу стратегиясы мен Банк қызмет ететін нарықтық жағдайларды, сондай-ақ банк қабылдауға дайын тәуекел деңгейін білдіреді. Мұнымен қоса, Банк тәуекелдер мен операциялардың барлық түрлері бойынша жиынтық бағыттарға қатысты тәуекелдерді көтерудегі өзінің жалпы қабілетін бақылайды және бағалайды.

Қызметтің барлық түрлері бойынша алынған ақпарат тәуекелдерді сараптау, бақылау және ерте бастан анықтау мақсатында зерттеледі және өңделеді. Көрсетілген ақпарат Басқармаға, АПБК және әрбір бөлімшенің басшыларына түсініктемелермен бірге ұсынылады. Есепте несиелік тәуекелдің жиынтық мөлшері, болжамды несиелік көрсеткіштер, белгіленген тәуекел шектерінің шектеулері, өтімділік көрсеткіштері және тәуекел деңгейіндегі өзгерістер туралы ақпарат бар. Ай сайын салалар, клиенттер мен географиялық аймақтар бөлігінде тәуекелдер туралы ақпаратты ұсынады. Ай сайын несиелік комитет несиелік шығындарға резервтерді құру қажеттілігін айқындайды. Тоқсан сайын Директорлар кеңесі тәуекелдер туралы толық есепті алады, әрі онда Банктің тәуекелдерін бағалау және тиісті шешімдерді қабылдау үшін барлық қажетті ақпарат бар.

Банктің барлық деңгейлеріне Банктің барлық бөлімшелерін жан-жақты, қажетті және өзекті ақпаратпен қамтамасыз ету үшін таратылатын тәуекелдер туралы түрлі есептер жасалады.

Белгіленген шектерді ұстап тұру, өтімділік, сондай-ақ тәуекел деңгейіндегі өзгерістер талқыланатын Басқарманың және Банктің өзге де жұмыскерлерінің шағын жиналыстары күн сайын өткізіледі.

Тәуекелді азайту

Тәуекелдерді басқару шеңберінде Банк пайда мөлшерлемелеріндегі, айырбас бағамдарындағы, несиелік тәуекелдегі өзгерістердің салдарынан туындайтын тәуекелдерге, сондай-ақ болжанатын мәмілелер бойынша тәуекелдерге мониторинг жүргізеді.

Банк өзінің несиелік тәуекелін азайту үшін қамтамасыз етуді белсенді түрде қолданады (қосымша ақпарат төменде ашып көрсетілген).

Тәуекелдің аса шоғырлануы

Тәуекелдердің шоғырлануы бірқатар контрагенттер ұқсас қызмет түрлерін жүзеге асырған жағдайда немесе олардың қызметі бір географиялық аймақта жүргізілгенде немесе контрагенттер ұқсас экономикалық сипаттамаларға ие болғанда туындайды және экономикалық, саяси және басқа да шарттардың өзгеруі нәтижесінде осы контрагенттердің шарттық міндеттемелерді орындау қабілетіне сол тәрізді ықпал етеді. Тәуекелдің шоғырлануы Банк қызметі нәтижелерінің белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсер ететін шарттардағы өзгерістерге салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді.

Тәуекелдің аса шоғырлануын болдырмас үшін Банктің саясаты мен процедураларына әртараптандырылған қоржынды қолдауға бағытталған арнайы қағидаттар кіреді. Несиелік тәуекелдің белгіленген шоғырлануымен басқарылады және бақыланады.

Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел – Банк клиенттерінің немесе контрагенттерінің шарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан шығынға ұшырау тәуекелі. Банк несиелік тәуекелді жекелеген контрагенттер, тәуекелдің географиялық немесе салалық шоғырлануы бойынша Банк қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ тәуекелдің белгіленген шектерінің сақталуына мониторинг жүргізу көмегімен басқарады.

Контрагенттер бойынша шектер әрбір контрагентке несиелік рейтинг беретін несиелік тәуекелді жіктеу жүйесін пайдалана отырып анықталды. Рейтингтер тұрақты түрде қайта қарастырылып отырады. Несиелік сапаны тексеру процедурасы Банкке өзі бейім тәуекелдер бойынша әлеуетті шығындардың мөлшерін бағалау және қажетті шаралар қабылдау мүмкіндігін береді.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Несиелік сипаттағы міндеттемелермен байланысты тәуекелдер

Банк өз клиенттеріне кепілдіктерді алу мүмкіндігін береді, әрі солар бойынша Банктің клиенттердің алдында төлемдерді жүргізу қажеттілігі туындауы мүмкін. Клиенттер кепілдіктер мен аккредитивтерді ұсыну шарттарына сәйкес Банктің мұндай төлемдерін өтейді. Банк көрсетілген шарттар бойынша қаржыландыру бойынша тәуекелдерге ұқсас болатын және тәуекелдерді бақылау процедуралары мен саясаттарының көмегімен азаятын тәуекелдерді көтереді.

Өзара есептесу туралы бас келісімдерді және қамтамасыз етуді ұсыну туралы келісімдерді пайдаланудың салдарынан тәуекелдің азаюының ықпалын ескерместен қаржылық жағдай туралы есеп баптарының баланстық құны мұндай баптар бойынша несиелік тәуекелдің ең жоғары мөлшерін барынша дәл етіп көрсетеді.

Қаржы құралдарының әрбір класы бойынша несиелік тәуекелдің ең жоғарғы мөлшері туралы толығырақ ақпарат жеке ескертпелерде берілді. Қамтамасыз етудің және тәуекелді азайтудың өзге әдістерінің әсері «Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек» 7-ескертпеде, «Клиенттерге берілген қарыздар» 8-ескертпеде, «Уақала мен Мұдараба пулдарына инвестициялар» 9-ескертпеде және «Шарттық және шартты міндеттемелер» 19-ескертпеде келтірілген.

Құнсыздануды бағалау

Банк КНЗ-ны тиімді пайда мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталатын ақша қаражатын жеткіліксіз алуын бағалау үшін ықтималдылықты ескере отырып алынған бірнеше сценарийдің негізінде есептейді. Ақша қаражатын толық алмау – бұл ұйымға шарттарға сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен ұйым алынуын күтіп отырған ақша ағындары арасындағы айырма. КНЗ-ны есептеу механикасы төменде сипатталған, ал оның негізгі элементтері мыналар болып табылады:

Дефолт ықтималдылығы (PD)	<i>Дефолт ықтималдылығы</i> белгіленген уақыт аралығының бойына дефолттың орын алу ықтималдығын есепті бағалау білдіреді. Егер активтің танылуы тоқтатылмаса және ол бұрынғысынша портфельдің бір бөлігі болып табылса, дефолт қарастырылатын кезең ішінде белгілі бір уақыт сәтінде орын алуы мүмкін.
Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем (EAD)	<i>Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем</i> , шартта немесе өзгеше көзделген негізгі борыш сомасы мен пайданың төленуін, төлем жасау мерзімдерінің өтуі нәтижесінде есептелген берілген қарыздар мен пайыздардың өтелуін қоса алғанда, бұл көлемнің есепті күннен кейінгі күтілетін өзгерістерін ескере отырып, келешекте қандай да бір күнге дефолтқа ұшыраған көлемнің есепті бағалануын білдіреді.
Дефолт кезіндегі шығын деңгейі (LGD)	<i>Дефолт кезіндегі шығын деңгейі</i> белгілі бір уақыт сәтінде дефолт орын алған жағдайда туындайтын залалдың есепті бағалануын білдіреді. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор, оның ішінде қамтамасыз етуді өткізу нәтижесінде алуды күтіп отырған ақша ағындары арасындағы айырмаға сүйене отырып есептеледі. Әдетте EAD-қа қатысты пайызбен білдіріледі.

КНЗ бағалау резерві пайда болуы активтің қолданылу мерзімінің бойынша күтілетін (бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиян немесе бүкіл мерзім үшін КНЗ) несиелік зиянның негізінде есептеледі, егер бастапқы мойындау сәтінен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайса, өйтпеген жағдайда бағалау резерві 12 айлық күтілетін несиелік зиянға (12 айлық КНЗ) тең болатын сомада есептеледі. 12 айлық КНЗ – есепті күннен кейін 12 айдың ішінде болуы мүмкін қаржы құралы бойынша дефолттардың салдарынан туындайтын КНЗ білдіретін бүкіл мерзім үшін КНЗ-ның бір бөлігі. Бүкіл мерзімдегі КНЗ мен 12 айлық КНЗ дара негізде не қаржы құралдарының базалық портфельінің сипатына қарай топтық негізде есептеледі.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Құнсыздануды бағалау (жалғасы)

Банк қаржы құралы қолданылуының қалған мерзімінің бойына дефолттың орын алу тәуекелінің өзгеруін есепке алу арқылы, қаржы құралы бастапқы танылған сәттен бастап сол бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюының болуына қатысты әрбір есепті кезеңнің соңына бағалауды жүзеге асыруға арналған саясатты әзірледі. Жоғарыда сипатталған процестің негізінде Банк оларға Исламдық қаржыландыру бойынша берілгендерді келесі топтарға біріктіреді:

1-кезең:	Қаржы құралы бастапқыда танылған кезде Банк 12-айлық КНЗ тең болатын сомада бағалау резервін мойындайды. 1-кезеңге қаржы құралдары жатады, солар бойынша несиелік тәуекел олар 2-кезеңнен ауыстырылатындай дәрежеге дейін төмендетілді.
2-кезең:	Егер қаржы құралы бойынша несиелік тәуекел бастапқыда танылған сәттен бастап айтарлықтай ұлғайса, Банк бүкіл мерзім үшін КНЗ тең болатын сомада бағалау резервін мойындайды. 2-кезеңге қаржы құралдары жатады, солар бойынша несиелік тәуекел олар 3-кезеңнен ауыстырылатындай дәрежеге дейін төмендетілді.
3-кезең:	Несиелік-құнсызданған болып табылатын қаржы құралдары. Банк бүкіл мерзім үшін КНЗ тең болатын сомада бағалау резервін мойындайды.
СҚНҚ:	Сатып алынған немесе құрылған несиелік-құнсызданған (СҚНҚ) активтер – солар бойынша бастапқы мойындау сәтіне несиелік құнсыздануы болған қаржы активтері. Бастапқы мойындау кезінде СҚНҚ активтері әділ құны бойынша бағаланады және кейіннен несиелік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайда мөлшерлемесін пайдалана отырып есептелген пайыздық түсім танылады. КНЗ бағалау резерві бүкіл мерзім үшін КНЗ сомасының кейіннен өзгеруі болған көлемде танылады немесе танылуы тоқтатылады.

Дефолтты және сауықтыруды анықтау

Банк қаржы құралы бойынша дефолт орын алды деп есептейді және тиісінше, клиент шартта көзделген төлем мерзімін 60 күнге кешіктірген жағдайда КНЗ-ны есептеу мақсатында 3-кезеңге (несиелік-құнсызданған активтер) жатқызады. Банк банктердегі қаражатқа қатысты дефолт болды деп есептейді және егер операциялық күнді жабу сәтіне бөлек келісімдерде көрсетілген қажетті күнішілік төлемдер жасалмаса, оны жою бойынша дереу шараларды қолға алады.

Клиент бойынша дефолттың болуын сапалы бағалау шеңберінде Банк төлем болмай қалуы мүмкін екендігіне нұсқайтын бірқатар оқиғаны қарастырады. Мұндай оқиғалар орын алған жағдайда Банк мұндай оқиғаның дефолтқа әкеп соқтыратындығын және активтерді КНЗ есептеу мақсатында 3-кезеңге жатқызудың қажет екендігін немесе 2-кезең лайықты болатындығын мұқият саралайды. Мұндай жағдайларға мыналар жатады:

- клиенттің дефолтқа немесе дефолттың жақындығына нұсқайтын ішкі рейтингісі;
- қаржыландыру берілген сәттен бастап несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюымен туындаған клиент берешегінің бір бөлігін және/немесе барлық сомасын есептен шығару;
- қаржы құралының өтелуі қамтамасыз етуді сату нәтижесінде күтілгенде қамтамасыз ету құнының едәуір азаюы;
- клиенттің қаржылық жай-күйінің нашарлауына орай қайта құрылымдау;
- борышкердің айтарлықтай қаржылық қиындықтары туралы негізделген әрі шынайы ақпараттың болуы; және
- клиенттің банкроттық туралы өтінішті беруі.

Банктің саясатына сәйкес қаржы құралдары «сауықтырылған» болып есептеледі және, тиісінше, дефолттың орын алу критерийлерінің бірде бірі қатарынан кем дегенде он екі ай бойы байқалмағанда не болмаса қаржы құралының рейтингісі жақсы жаққа қарай өзгергенде 3-кезеңге аударылады. Актив «сауықтырылған» жағдайда оны 2-кезеңге немесе 1-кезеңге ауыстыру қажеттілігіне қатысты шешім қалпына келтіру және бастапқы мойындау сәтінен бастап несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюының болғандығын бағалау сәтіне несиелік рейтингтің қайта қаралған деңгейіне байланысты болады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Несиелік тәуекел (жалғасы)***Ішкі рейтингті тағайындау және дефолт ықтималдылығын бағалау процесі*

Клиенттер бойынша қаржы құралы ретінде рейтингтік бағалау амалы қаржыландыруды қамтамасыз ету (кепіл) бойынша, ұсынылған бизнес-жоспар бойынша (бөлшек қаржыландырудан басқа) кредитті төлеу алу қабілетінің класына (клиенттің қаржы-экономикалық жай-күйін талдау нәтижелері бойынша тағайындалған) негізделеді. Сонымен қатар қаржыландыру мерзімдері, клиенттің қаржыландырылатын жобадағы өз қаражатының болуы, қызмет аясы, кәсіпорынның қызмет ету мерзімі, басқа кәсіпорындар алдында кредиторлық берешектің болуы, клиенттің несиелік тарихы және ағымдағы міндеттемелер бойынша төлем тәртібі сияқты факторлар ескеріледі.

Тағайындалған ішкі несиелік рейтингтерге қарай ағымдағы мерзімді өткізіп алудың болуы, қайта құрылымдаудың саны, жеңілдік кезеңінің болуы, нысаналы/нысаналы емес пайдалану туралы ақпарат, айтарлықтай қаржылық қиындықтар туралы ақпараттың болуы, қамауға алулар және т.б. факторларды ескере отырып КНЗ одан әрі есептеу үшін қаржы құралын құнсыздану деңгейлері бойынша бөлу амалы орын алады.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Брокер-дилерлер, биржалар мен клиринг ұйымдары сияқты контрагенттермен қарым-қатынастарды қамтитын Банктің қазынашылық қарым-қатынастары есепті жылы болмады. Аталған қарым-қатынастар туындаған жағдайда талдауды Банктің Қазынашылығы жасайды.

Банктің клиенттерді бағалауы қаржы құралының типіне (корпоративтік/бөлшек) қарай жасалады. Корпоративтік қаржы құралы үшін клиенттің бухгалтерлік есеп деректеріне, келешек ақша ағындарының болжамына, ұсынылған бизнес-жоспарға негізделген бағалау моделі қолданылады. Бөлшек қаржы құралы үшін бағалау үшін клиенттердің несиелік скоринг моделі қолданылады.

Коммерциялық қаржыландыру

Коммерциялық қаржыландыру кезінде клиенттерді Заң басқармасы, Кредиттеу басқармасы және Тәуекелдерді басқару қызметі бірізді етіп бағалайды. Тәуекелдерді бағалау амалы клиенттің қаржылық жай-күйі, қаржыландыру бойынша қамтамасыз ету, қаржыландыру мерзімі, ұсынылған бизнес-жоспарды бағалау, клиенттің қаржыландырылатын жобадағы өз қаражатының болуы, қызмет аясы, кәсіпорынның қызмет ету мерзімі, басқа кәсіпорындар алдында кредиторлық берешектің болуы, клиенттің несиелік тарихы және ағымдағы міндеттемелер бойынша төлем тәртібі сияқты түрлі деректердің негізінде жасалады. Клиенттің қаржылық жай-күйін бағалау амалы ақша ағындары болжамының, тарихи қаржылық ақпараттың, банкрот болу ықтималдылығының есебіне, өтімділік коэффициенттері сияқты ағымдағы қаржы коэффициенттерінің есебіне, қаржылық левеидждің (төлем қабілеттілігінің), рентабельділіктің және борышқа қызмет көрсетудің негізінде жасалады.

Банк ішкі несиелік рейтингтің келесі деңгейлерін пайдаланады:

<i>Ішкі рейтинг деңгейі</i>	<i>Сыртқы халықаралық рейтинг агенттігінің рейтингісі</i>	<i>Ішкі рейтинг деңгейінің сипаттамасы</i>	<i>Бүкіл мерзімдегі PD</i>
91-150	Сәйкес келмейді	Сенімді клиент	0%-12%
71-90	Сәйкес келмейді	Минималды тәуекелі бар клиент	8%-16%
56-70	Сәйкес келмейді	Орташа тәуекелі бар клиент	6%-19%
41-55	Сәйкес келмейді	Жоғары тәуекелі бар клиент	19%-41%
40 және одан төмен	Сәйкес келмейді	Жол берілмейтін тәуекелі бар клиент	100%

Бөлшек қаржыландыру

Бөлшек қаржыландыруға кепілмен қамтамасыз етілген жеке тұлғаларды Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек жатады. Бұл өнімді бағалау ішкі несиелік рейтингтің деңгейін тағайындай отырып жасалады, ол клиенттің түрлі сапалық әрі сандық сипаттамаларына сүйенетін, сондай-ақ клиенттің қаржы-экономикалық жай-күйі бойынша, қаржыландыруды қамтамасыз ету (кепіл), клиенттің қаржыландырылатын жобада өз қаражатының болуы, ағымдағы міндеттемелерде төлем тәртібі бойынша жасалған талдауды ескере отырып, скоринг нәтижелеріне негізделеді. Әрбір қаржыландыру бойынша мерзімі өткен күндер саны құнсыздануды есептеу кезінде шешуші фактор болып табылады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Дефолт тәуекеліне ұшырағыш өлшем

Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем (EAD) құнсыздану мәніне бағалануға жататын қаржы құралдарының жалпы баланстық құнын білдіреді және дефолтқа жақындаған кезде клиенттің өз берешегін ұлғайту қабілеттілігін, сол сияқты мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігін көрсетеді. 1-кезеңнің қаржы құралы үшін EAD есептеу үшін Банк 12 айлық КНЗ бағалау үшін 12 айдың ішінде дефолттың орын алу ықтималдылығын бағалайды. 2-кезеңнің, 3-кезеңнің активтері және қаржы активтерінің СҚНҚ үшін EAD көрсеткіші құралдың қолданылуының барлық мерзімінің бойына орын алуы мүмкін оқиғалар үшін қарастырылады.

Банк EAD көрсеткішін дефолт уақыттың түрлі сәттерінде орын алған кезде ықтимал нәтижелердің диапазонын модельдеу арқылы айқындайды, бұл көптеген сценарийлерге сәйкес келеді. Содан кейін Банк модельдерінің нәтижелеріне қарай экономикалық сценарийге 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай PD көрсеткіштері тағайындалады.

Дефолт кезіндегі шығын деңгейі

Коммерциялық қаржыландыру болған жағдайда LGD көрсеткішін ай сайын несиелік және депозиттік операцияларды талдау әрі әкімшілендіру басқармасы бағалап, Банктің Тәуекелдерді басқару қызметімен тексеріледі.

Несиелік тәуекелді бағалау LGD бағалаудың стандартты моделіне негізделеді, соның нәтижесінде белгілі бір LGD деңгейлері орнатылады. Бұл LGD деңгейлері ұсталатын қамтамасыз етуді сату нәтижесінде қалпына келтіріледі немесе өткізіледі деп күтілетін сомалармен салыстырғанда EAD күтілетін көрсеткішін ескереді.

Банк өзінің бөлшек қаржы өнімдерін келешек ақша ағындарын бағалау үшін орынды болатын негізгі сипаттамаларының негізінде біртекті топтарға біріктіреді. Бұл үшін өткен кезеңдердің залалы туралы ақпарат пайдаланылып, мәмілелерге тән сипаттамалардың кең спектрі (мысалға, өнім түрі, қамтамасыз ету түрлері), сондай-ақ клиенттің сипаттамалары қарастырылады. Бұрынғы кезеңдердің залалдары туралы ақпарат болмаған жағдайда Қазақстанның екінші деңгейдегі банктерінің қаржы құралдарының соған ұқсас топтар бойынша деректерді пайдалануға жол беріледі.

Қажет болғанда, қаржы құралдарының әр тобы үшін 9 ХҚЕС (IFRS) бойынша LGD деңгейін айқындау үшін жаңа деректер мен болжамды экономикалық сценарийлер пайдаланылады. Болжамды ақпаратты бағалау кезінде күтілетін нәтижелер көптеген сценарийлерге негізделеді. Негізгі бастапқы деректердің мысалдарына қамтамасыз ету құнының өзгеруі, тауарларға бағалар, төлемдердің мәртебесі немесе құралдардың тобы бойынша залалдарды куәландыратын басқа факторлар жатады.

LGD деңгейлері 1, 2 және 3-кезең активтерінің барлық кластары мен СҚНҚ үшін бағаланады. Мұндай LGD деңгейлеріне арналған бастапқы деректер бағаланады және қажетіне қарай, жақын арада болған қалпына келтіруді ескере отырып, тарихи деректердің негізінде тестілеу арқылы түзетіледі. Қажет болған жағдайда мұндай деректер әрбір экономикалық сценарий үшін айқындалады.

Несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы

Банк соларға қатысты КНЗ есептелетін барлық активтерді үнемі тексеріп отырады. Құрал немесе құралдар портфелі бойынша құнсызданудың бағалау резервін құрудың қай сомада қажет екендігін анықтау үшін (яғни 12-айлық КНЗ немесе бүкіл мерзім үшін КНЗ), Банк бастапқы танылған сәттен бастап бұл құрал немесе құралдар портфелі бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғайғанын саралайды. Банк қаржы құралы бойынша несиелік тәуекел бастапқыда танылған сәттен бастап, егер клиенттің айтарлықтай қаржылық қиындықтарының бір немесе бірнеше белгісі анықталған болса, айтарлықтай ұлғайды деп есептейді.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюы (жалғасы)

Заңды тұлғалар үшін:

- алдыңғы кезең үшін үрдістегі залалдар өсімі он екі айдан кем емесін құрайды;
- төлем қабілеттілігінің төмен деңгейі, қарыз қаражатынан үлкен тәуелділік туралы куәландыратын ішкі нормативтік құжатқа сәйкес есептелген коэффициенттердің қолайсыз мағынасы;
- теріс меншікті капиталдың болуы;
- қызметтің негізгі түрінен ақша ағындарының тұрақты төмендеуі (3 және одан астам есепті кезеңдердің бойына), бұл нарықтық үлестің азаюы, Банктің клиент (борышкер, қосалқы қарыз алушы) қолға алатын шаралар қаржылық жағдайды тұрақтандыру үшін тиімді екендігінде сенімділіктің жоқтығы туралы куәландырады;
- клиенттің (борышкердің, қосалқы қарыз алушының) қаржылық жай-күйінің нашарлауына орай бұрын берілген қаржыландыруды өтеу мақсатында клиентке (борышкерге, қосалқы қарыз алушыға) қаржыландыру беру.

«Инвестициялық мақсаттар» қаржы қаражатын нысаналы пайдалана отырып заңды тұлғалар үшін (инвестициялық қаржыландыру):

- клиенттің (қосалқы қарыз алушының) қаржылық жай-күйінің тұрақты және (немесе) едәуір нашарлауы;
- клиент (қосалқы қарыз алушы) қолға алатын шаралар қаржылық жағдайды тұрақтандыру үшін тиімсіз;
- 1 (бір) жылдан астам емес мерзімге санақияның болуы;
- форс-мажор жағдайларының, сондай-ақ клиентке (қосалқы қарыз алушыға) материалдық зиян келтірген (клиенттің негізгі қызметінен 6 және одан көп орта айлық түсімдер мөлшерінде), бірақ оның қызметінің тоқтап қалуына әкеп соқтырмаған өзге де жағдайлардың болуы.

Банк сондай-ақ актив бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюының болғанына нұсқау үшін қосымша сапалы әдісті, мысалы, клиентті/қаржы құралын несиелік оқиғаға орай проблемасы бар немесе қайта құрылымдалатындардың тізіміне аударуды қолданады. Кейбір жағдайларда Банк жоғарыдағы «Дефолтты анықтау» бөлімінде келтірілген оқиғаларды дефолт ретінде емес, несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюына нұсқау ретінде қарастыра алады. Несиелік рейтинг деңгейінің өзгеруіне қарамастан, егер шартта көзделген төлем мерзімдері 30 күннен артық мерзімге өтсе, несиелік тәуекел бастапқыда танылған сәттен бастап едәуір ұлғаяды деп саналады.

КНЗ ұқсас активтер тобы бойынша топтық негізде бағаланған жағдайда Банк несиелік тәуекелдің бастапқыда танылған сәттен бастап едәуір ұлғайғандығын бағалаудың дәл сондай қағидаттарын қолданады.

Бағалануы топтық негізде жүзеге асырылатын қаржы активтерін топтастыру

Төменде көрсетілген факторларға қарай, Банк КНЗ-ны дербес негізде не болмаса топтық негізде есептейді.

Дербес қаржы активі – бұл жалпы баланстық құны есепті күнге қаржылық есептіліктің деректеріне сай меншікті капиталдың 0,2%-нан асатын, бірақ елу миллион теңгеден кем болмайтын актив немесе өзара байланысты тарапқа талапты білдіретін қаржы активі.

Банк дербес негізде КНЗ есептейтін актив кластарына мыналар жатады:

- қаржы активтерінің класына қарамастан 3-кезеңнің барлық активтері;
- қаржыландырудың мойындалуы тоқтаған және борыштың қайта құрылымдалуының нәтижесінде жаңа қаржыландыруды мойындау сәтіне СҚНҚ ретінде жіктелген қаржы активтері.

Банк топтық негізде КНЗ есептейтін актив кластарына мыналар жатады:

- 1 және 2-кезеңдерде бөлшек және корпоративтік портфельдер.

Банк бұл қаржы активтерін қаржы құралдарының ішкі және сыртқы сипаттамаларына қарай біртектес топтарға біріктіреді, мысалы, ішкі несиелік рейтинг, төлем мерзімін өткізу, өнім түрі, клиент өз қызметін жүзеге асыратын кепіл немесе сала коэффициенті.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Несиелік тәуекел (жалғасы)***Болжамды ақпарат пен көптеген экономикалық сценарийлер*

КНЗ-ны есептеудің өз модельдерінде Банк бастапқы экономикалық деректер ретінде келешек жылған ЖІӨ өсімінің үрдістері жөнінде болжамды ақпаратты пайдаланады.

КНЗ-ны есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы деректер мен модельдер қаржылық есептілікті ұсыну күніне нарықтың барлық сипаттамаларын әрдайым көрсете бермейді. Осыны көрсету үшін оқта-текте сапалы түзетулер жасалады немесе егер мұндай айырмалар елеулі болып табылса, уақытша түзету шаралары ретінде қолданылады.

Болжамды ақпаратты алу үшін Банк сыртқы дерек көздерінен (сыртқы рейтинг агенттіктері, мемлекеттік органдар, мысалға, орталық банктер, статистика жөніндегі агенттік, авторитетті талдау агенттіктері) деректерді пайдаланады. Бұл көрсеткішті Банктің Тәуекелдерді басқару қызметі саралайды.

<i>Негізгі факторлар</i>	<i>КНЗ сценарийлері</i>	<i>Мәні</i>	<i>Кезеңі</i>
ЖІӨ өсімі, %	Базалық	7,4	2011
		4,8	2012
		6,0	2013
		4,2	2014
		1,2	2015
		1,1	2016
		4,1	2017
		4,1	2018
		4,5	2019
		(2,1)	2020
		3,7	2021

Қаржы активтерінің кластары бойынша несиелік сапа

Банк қаржы активтерінің несиелік сапасын төменде көрсетілгендей ішкі рейтинг беру жүйесінің көмегімен басқарады. Төмендегі кестеде Банктің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік рейтингтер жүйесінің негізінде несиелерге байланысты баланс баптары бойынша активтердің кластары бөлігіндегі несиелік сапасының сараптамасы берілді:

	<i>Ескерт.</i>	<i>Сенімді клиент</i>	<i>Минималды тәуекелі бар клиент</i>	<i>Орташа тәуекелі бар клиент</i>	<i>Жоғары тәуекелі бар клиент</i>	<i>Жол берілмейтін тәуекелі бар клиент</i>	<i>Жиыны</i>
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6						
	1-кезең	5.879.147	—	—	—	—	5.879.147
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7						
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	1-кезең	990.535	—	—	—	—	990.535
	2-кезең	—	—	5.729.606	3.804.544	—	9.534.150
	3-кезең	—	—	1.729.566	1.779.056	271.881	3.780.503
	СҚНҚ	—	—	139.500	217.630	—	357.130
Кард Хассан	1-кезең	38.217	—	—	—	—	38.217
Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік	1-кезең	20.157	—	—	—	—	20.157
	2-кезең	—	—	4.261	—	—	4.261
Клиенттерге берілген қарыздар:	8						
Коммерциялық кредиттеу	3-кезең	—	—	—	—	11.779	11.779
Уакала және Мұдараба	3-кезең	—	—	—	298.554	519.554	818.108
пулдарына инвестициялар	1-кезең	321.681	—	—	—	—	321.681
Басқа да қаржы активтері	2-кезең	—	—	63.882	—	—	63.882
	3-кезең	—	—	—	54.382	141.182	195.564
Исламдық қаржыландыруды ұсыну міндеттемелері	19						
	1-кезең	621.254	—	—	—	—	621.254
	3-кезең	—	—	57.674	—	27.414	85.088
Қаржылық кепілдіктер	19						
	1-кезең	10.085.566	—	—	—	—	10.085.566
	2-кезең	—	—	262.626	—	—	262.626
	3-кезең	71.722	—	339.517	—	—	411.239
Жиыны		18.028.279	—	8.326.632	6.154.166	971.810	33.480.887

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Несиелік тәуекел (жалғасы)****Қаржы активтерінің кластары бойынша кредиттік сапа (жалғасы)**

Төмендегі кестеде Банктің 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік рейтингтер жүйесінің негізінде несиелерге байланысты баланс баптары бойынша активтердің кластары бөлігіндегі несие сапасының сараптамасы берілді:

			Сенімді клиент	Минималды тәуекелі бар клиент	Орташа тәуекелі бар клиент	Жоғары тәуекелі бар клиент	Жол берілмейтін тәуекелі бар клиент	Жиыны
Ескерт.								
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6	1-кезең	5.705.234	—	—	—	—	5.705.234
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	7	1-кезең	308.645	—	—	—	—	308.645
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік		2-кезең	—	—	3.468.522	841.985	—	4.310.507
		3-кезең	—	—	4.604.522	2.962.092	305.318	7.871.932
Кард Хассан		1-кезең	32.529	—	—	—	—	32.529
Тауарлық Мұрабаха – бөлшек бөлік		2-кезең	—	4.520	—	—	—	4.520
Клиенттерге берілген қарыздар:	8	3-кезең	—	—	—	—	19.936	19.936
Коммерциялық кредиттеу								
Уакала және Мұдараба								
пұлдарына инвестициялар	9	3-кезең	—	—	—	788.187	1.062.147	1.850.334
Басқа да қаржы активтері	15	1-кезең	101.907	—	—	—	—	101.907
		3-кезең	—	—	5.218	58.052	294.486	357.756
Исламдық қаржыландыруды ұсыну міндеттемелері	19	1-кезең	272.474	—	—	—	—	272.474
		3-кезең	—	—	54.393	989	—	55.382
Қаржылық кепілдіктер	19	1-кезең	3.049.059	—	—	—	—	3.049.059
		2-кезең	—	—	131.702	—	—	131.702
		3-кезең	—	—	3.293.354	230.896	—	3.524.250
Жиыны			9.469.848	4.520	11.557.711	4.882.201	1.681.887	27.596.167

Өз саясатына сәйкес, Банк өз портфелінің аясында дәл әрі ретті рейтингтер беруді жүзеге асыруы тиіс. Бұл қолданыстағы тәуекелдерді шоғырландыра басқару мүмкіндігін қамтамасыз етеді, сондай-ақ несиелік тәуекел мөлшерін алуан қызмет түрлері, географиялық өңірлер мен өнімдер бойынша салыстыруға мүмкіндік береді. Рейтинг беру жүйесі бірқатар қаржылық-сараптау әдістеріне, сондай-ақ контрагенттер тәуекелін бағалауға арналған негізгі алғашқы ақпарат көзі болып табылатын өңделген нарықтық деректерге сүйенеді. Тәуекелдің бүкіл ішкі санаттары Банктің рейтинг беру саясатына сәйкес анықталған. Берілетін рейтингтер үнемі бағаланып және қайта қарастырылып отырады.

Төлем мерзімдерін ұзарту және жеңілдікпен қаржыландыру**Жеке тұлғаларды және шағын әрі орта бизнесті төтенше жағдайдың енгізілуіне орай қолдау**

«Төтенше жағдайды енгізу нәтижесінде зардап шеккен халықтың, шағын және орта бизнестің қарыздары бойынша негізгі борыш пен сыйақы сомаларын төлеуді тоқтата тұру тәртібін бекіту туралы (2020 жылғы 17 сәуірдегі № 193 және 2020 жылғы 26 мамырдағы № 223 өзгерістер мен толықтырулардың енгізілуін ескере отырып)» Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Төрағасының 2020 жылғы 26 наурыздағы № 167 бұйрығына сәйкес тауарлық Мұрабаха мен Кард-Хасан шарттары бойынша негізгі борыш пен сауда үстемеақысын өтеу бойынша жеңілдік кезеңі келешек кезеңдерге мерзімі ұзартылған төлемдерді бөле отырып 2020 жылғы 16 наурыз – 15 маусым аралығындағы кезеңдерге келетін төлемдер бойынша беріледі.

«Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне қосымша қолдау көрсету шаралары туралы (2020 жылғы 3 тамыздағы № 311 өзгерістер мен толықтырулардың енгізілуін ескере отырып)» Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Төрағасының 2020 жылғы 15 маусымдағы № 251 бұйрығына сәйкес тауарлық Мұрабаха мен Кард-Хасан шарттары бойынша негізгі борышты өтеу бойынша жеңілдік кезеңі 2020 жылғы 15 маусым – 1 қазан аралығындағы кезеңге (бірақ егер өзгесі клиенттің өтінішінде көрсетілмесе, 3 айдан кем емес) келетін төлемдер бойынша берілді, тауарлық Мұрабаха мен Кард-Хасан шарттары бойынша сауда үстемеақысын өтеу бойынша жеңілдік кезеңі келешек кезеңдерге мерзімі ұзартылған төлемдерді бөле отырып 2020 жылғы 15 маусым – 1 қазан аралығындағы кезеңге келетін төлемдер бойынша берілді.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Несиелік тәуекел (жалғасы)*****Қаржы активтерінің кластары бойынша кредиттік сапа (жалғасы)******Төлем мерзімдерін ұзарту және жеңілдікпен қаржыландыру (жалғасы)*****Жеке тұлғаларды және шағын әрі орта бизнесті төтенше жағдайдың енгізілуіне орай қолдау (жалғасы)**

2020 жылғы 16 наурыз – 15 маусым аралығындағы (қоса) және 2020 жылғы 15 маусым – 1 қазан аралығындағы (қоса) жеңілдік кезеңінде негізгі борыш пен сауда үстемеақысы бойынша мерзімі ұзартылған және төленбеген төлемдер былайша бөлінде:

- жеке тұлғаларды кепілсіз қаржыландыру бойынша жеңілдік кезеңінде берешектің қалдығына есептелген пайда шарттың қолданылу мерзімінің соңына дейін бөлінген. Борыштық жүктемені сақтап қалу және ай сайынғы төлемнің өсуін болдырмау үшін қаржыландыру мерзімі тиісті кезеңге ұлғайтылды;
- жеке тұлғаларды кепілмен қаржыландыру бойынша – жеңілдік кезеңінде берешектің қалдығына есептелген пайда шарттың қолданылу мерзімінің соңына дейін бөлінген. Борыштық жүктемені сақтап қалу және ай сайынғы төлемнің өсуін болдырмау үшін қаржыландыру мерзімі тиісті кезеңге ұлғайтылды;
- 2020 жылғы 16 наурызға мерзімі өткен берешекпен қаржыландыру бойынша – мерзімі өткен негізгі борыш, мерзімі өткен негізгі борышқа есептелген мерзімі өткен пайда мерзімді қарыздық берешек шоттарына ауыстырылды және қаржыландыру мерзімінің соңына дейін бөлінді, бұл ретте төлем мерзімі 90 күннен артық өткен халықтың осал топтарына жатпайтын клиенттерге, атаулы әлеуметтік көмек алушыларға, есепте тұрған жұмыссыздарға қаржыландыру бойынша төлем мерзімін ұзарту туралы шешімді Банктің уәкілетті органы әрбір қаржыландыру бойынша жеке қабылдады.

Банктің төлем мерзімін ұзарту туралы өтінішті қарау үшін комиссиялық ақы мен өзге де төлемдер алынбады.

Төлем мерзімін ұзарту клиент өтінішінің негізінде жасалды (төлемдерді тоқтата тұру себебі көрсетілген еркін түрде) және Банкке 2020 жылғы 16 наурыз – 1 қазан аралығындағы кезеңде (қоса) кез келген қол жетімді тәсілдермен берілген. Бұл ретте халықтың осал топтарына жатпайтын клиенттердің, атаулы әлеуметтік көмек алушылардың және есепте тұрған жұмыссыздардың өтінішін алу талап етілмеді, бірақ растайтын құжаттарды талап етпестен, клиентті қол жетімді тәсілдермен хабардар ете отырып және келісім ала отырып.

Мерзім:

- сараптамалық бөлімшелердің қорытындыларын алмастан және оларды кредиттік досьеге қоспастан;
- клиенттермен қосымша келісімдерге қол қоймастан және клиенттерге комиссиялық ақы мен өзге де төлемдерді қолданбастан ұзартылды. Клиенттермен және мәмілеге қатысушылармен жаңа өтеу кестесімен қосымша келісімдер клиент Банк бөлімшесіне хабарласқан кезде төтенше жағдайдың күші жойылғаннан кейін қол қойылды.

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік бағдарламалар қолданылған клиенттік шоттардың саны көрсетілген:

	Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік	Кард-Хасан	Жиыны
Төлемдер мерзімін ұзарту			
Мақұлдауды күтіп отырған өтінімдер саны	—	—	—
Мақұлданған өтінімдер саны	3	1	4

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Несиелік тәуекел (жалғасы)****Қаржы активтерінің кластары бойынша кредиттік сапа (жалғасы)***Төлем мерзімдерін ұзарту және жеңілдікпен қаржыландыру (жалғасы)*Жеке тұлғаларды және шағын әрі орта бизнесті төтенше жағдайдың енгізілуіне орай қолдау (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік бағдарламалар шеңберінде берілген, соларға қатысты төлемдер мерзімін ұзарту қолданылған Тауарлық Мұрабаха мен Кард-Хасанға қатысты Кезеңдер бөлігінде жалпы баланстық құн мен тиісті КНЗ көрсетілген:

	1-кезең	3-кезең	Жиыны
Төлемдер мерзімін ұзарту			
Тауарлық Мұрабаха – корпоративтік бөлік			
Жалпы баланстық құн	–	249.332	249.332
КНЗ резерві	–	(126.873)	(126.873)
Кард-Хасан			
Жалпы баланстық құн	297	–	297
КНЗ резерві	(1)	–	(1)
Жиыны			
Жалпы баланстық құн	297	249.332	249.629
КНЗ резерві	(1)	(126.873)	(126.874)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жоғарыда аталған мемлекеттік қолдау бағдарламасы аяқталды.

Төменде Банктің 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржы активтері мен міндеттемелердің географиялық шоғырлануы көрсетілген:

	2021 жыл			2020 жыл		
	Қазақстан	Басқа елдер	Жиыны	Қазақстан	Басқа елдер	Жиыны
Активтер						
Ақша қаражаты мен оның баламалары	3.065.254	3.244.592	6.309.846	6.012.303	559.617	6.571.920
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	14.724.953	–	14.724.953	12.528.133	–	12.528.133
Клиенттерге берілген қарыздар	11.779	–	11.779	19.936	–	19.936
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	818.108	–	818.108	1.850.334	–	1.850.334
Басқа да қаржы активтері	581.127	–	581.127	459.663	–	459.663
Қаржылық активтердің жиыны	19.201.221	3.244.592	22.445.813	20.870.369	559.617	21.429.986
Міндеттемелер						
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	–	780.866	780.866	–	884.233	884.233
Клиенттердің қаражаты	6.960.147	1.632.610	8.592.757	5.796.467	1.649.961	7.446.428
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	73.366	–	73.366	116.225	16.320	132.545
Шартты міндеттемелер бойынша резервтер	629.588	–	629.588	682.123	–	682.123
Жалдау бойынша міндеттемелер	261.684	–	261.684	200.527	–	200.527
Басқа да қаржылық міндеттемелер	23.366	–	23.366	30.031	–	30.031
Қаржылық міндеттемелердің жиыны	7.948.151	2.413.476	10.361.627	6.825.373	2.550.514	9.375.887
Таза баланстық позиция	11.253.070	831.116	12.084.186	14.044.996	(1.990.897)	12.054.099

Кредит сипатындағы активтер мен міндеттемелер контрагент болатын елге сай көрсетілді. Қолма-қол ақша қаражаты олар іс жүзінде болған елге сай көрсетілді. Басқа елдерге Ресей Федерациясы, Еуроодақ елдері мен Түркия жатады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару**

Өтімділік тәуекелі – Банктің төлемдер бойынша өз міндеттемелерін әдеттегі немесе төтенше жағдайларда өтеу мерзімі келген кезде орындай алмау тәуекелі. Осы тәуекелді шектеу мақсатында, басшылық қолданыстағы ең аз банк салымдарының сомасына қосымша ретінде түрлі қаржыландыру көздерінің қолжетімділігін қамтамасыз етті. Басшылық сондай-ақ өтімділікті ескере отырып, активтерді басқаруды және болашақ ақша ағымдары мен өтімділікке күнделікті мониторинг жүргізуді жүзеге асырады. Бұл үрдіске күтілетін ақша ағымдарын бағалау және қажет болған жағдайда, қосымша қаржыландыруды алу үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етудің болуы кіреді.

Қазынашылық Банктің ағымдағы өтімділігін басқарудың, сондай-ақ Банк балансының және оның өзгеру серпінділігінің жай-күйіне тұрақты мониторингтің негізгі органы болып табылады. Қазынашылық ай сайын өтімділікті талдап отырады, әрі оның нәтижелері АПБК барлық мүшелерінің назарына жеткізіледі.

Баланс өтімділігін талдау кезінде Банк ішкі қабылданған әдістемелерді пайдаланады.

Апта сайын АПБК күтілетін ақша ағымдарының бөлігінде өтімділік талдауын – өтімділіктің айырылу талдауын қарастырып отырады. Өтімділік көрсеткіштері нашарлаған жағдайда себептердің талдауы жасалып, АПБК қарауына оларды жою жөніндегі ұсынымдар беріледі. Тәуекелдерді басқару қызметі лезде өтімділік коэффициенті, ағымдағы өтімділік коэффициенті, қысқа мерзімді өтімділік коэффициенті, жалпы өтімділік коэффициенті және болжанатын өтімділік коэффициенті сияқты өтімділікті басқарудың ішкі саясатымен белгіленген коэффициенттер мен параметрлердің орындалуын үнемі тексеріп отырады.

Директорлар кеңесі мен Банктің Басқармасы АПБК-дан Банк өтімділігінің жай-күйі туралы ақпаратты айына кем дегенде бір рет, ал Банк өтімділігінің ағымдағы немесе болжамды жай күйі айтарлықтай нашарлаған жағдайда дереу алып отыруы тиіс.

Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелер сараптамасы

Төмендегі кестелерде 31 желтоқсандағы жағдаймен өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлігіндегі Банктің қаржылық міндеттемелері берілді. Алғашқы талап бойынша өтелуі тиіс міндеттемелер өтем туралы талап ең ерте мүмкін мерзімде мәлімделсе деп қарастырылады. Алайда, Банк көптеген клиенттер Банк тиісті төлем жүргізуге міндетті болатын ең ерте мерзімде өтеуді талап етпейді деп күтеді және осыған орай кестеде өткен кезеңдердегі салымдарды талап ету туралы ақпарат негізінде Банк есептеген күтілетін ақша ағымдары бейнеленбеген.

Қаржылық міндеттемелер	3 айдан кем	2021 жыл			Жиыны
		3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	780.866	–	–	–	780.866
Клиенттердің қаражаты	6.607.387	–	1.955.370	30.000	8.592.757
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	73.366	–	–	–	73.366
Жалдау бойынша міндеттемелер	40.643	113.840	135.109	–	289.592
Басқа да қаржылық міндеттемелер	23.366	–	–	–	23.366
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиыны	7.525.628	113.840	2.090.479	30.000	9.759.947

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару (жалғасы)***Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелер сараптамасы (жалғасы)*

Қаржылық міндеттемелер	3 айдан кем	2020 жыл			Жиыны
		3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	884.233	—	—	—	884.233
Клиенттердің қаражаты	6.457.076	—	989.352	—	7.446.428
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	132.545	—	—	—	132.545
Жалдау бойынша міндеттемелер	31.793	95.379	99.682	—	226.854
Басқа да қаржылық міндеттемелер	30.031	—	—	—	30.031
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиыны	7.535.678	95.379	1.089.034	—	8.720.091

Өтеу мерзімдеріндегі талдау ағымдағы шоттардағы тарихи тұрақтылықты көрсетпейді, әрі олардың қайтарылуы жоғарыдағы кестелерде көрсетілгендерге қарағанда ұзақ уақыт бойы болды. Мұндай қалдықтар кестелердегі «3 айдан кем» ішінде өтелуге жататын сомаларға жатқызылған.

Кестеде Банктің шартты әрі шарттық міндеттемелердің шарттық қолданылу мерзімдері көрсетілген. Исламдық қаржыландыруды беру бойынша барлық орындалмаған міндеттемелер клиент орындалуын талап етуі мүмкін ең ерте күні бар уақыт кезеңіне қосылады. Қаржылық кепілдік шарттары болған жағдайда кепілдіктің ең үлкен сомасы осы кепілдік талап етілуі мүмкін ең ерте кезеңге жатады.

	3 айдан кем	2021 жыл			Жиыны
		3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	
Шығарылған кепілдіктер	11.389.019	—	—	—	11.389.019
Исламдық қаржыландыруды ұсыну міндеттемелері	—	327.679	125.050	253.613	706.342
	11.389.019	327.679	125.050	253.613	12.095.361

	3 айдан кем	2020 жыл			Жиыны
		3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	
Шығарылған кепілдіктер	7.387.134	—	—	—	7.387.134
Исламдық қаржыландыруды ұсыну міндеттемелері	—	114.096	213.760	—	327.856
	7.387.134	114.096	213.760	—	7.714.990

Банк қолданылу мерзімінің аяқталуына дейін шартты немесе шарттық міндеттемелердің барлығын емес орындау талап етіледі деп күтуде.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – қаржы құралдары бойынша болашақ ақша ағымдарының әділ құны пайда мөлшерлемелері, валюта бағамдары және үлескерлік құралдар бағасы сияқты нарықтық өлшемдердің өзгеруі салдарынан ауытқитын тәуекелдер. Банктің саудалық емес портфелі бойынша нарықтық тәуекелі бар. Саудалық емес позициялар бойынша тәуекел сезімталдық сараптамасын пайдалана отырып басқарылады және бақыланады. Валюталық позицияларды қоспағанда, Банктің нарықтық тәуекелінің едәуір шоғырлануы жоқ.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару (жалғасы)**Нарықтық тәуекел (жалғасы)***Пайда мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі*

Пайда мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі пайда мөлшерлемесіндегі өзгерістердің болашақ ақша ағымдарына немесе қаржы құралдарының әділ құнына әсер ету мүмкіндігі салдарынан туындайды. Банктің пайда мөлшерлемелерінің өзгеруіне ұшырағыштығы айтарлықтай емес, өйткені Банк қаражатты тіркелген мөлшерлемелер бойынша тартып, орналастырады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – қаржы құралының құны валюта бағамдарының өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Басқарма екінші деңгейдегі банктердің қызметін реттеу кезінде ҚРҰБ талаптарына негізделі отырып шетел валютасындағы позициялар бойынша лимиттерді белгіледі.

Келесі кестеде Банктің 31 желтоқсанға саудалық емес монетарлық активтер мен міндеттемелер бойынша, сондай-ақ болжамды ақша ағындары бойынша едәуір позициялары бар валюталар көрсетілген. Жасалған талдау пайдаға немесе зиянға Қазақстандық теңгеге қатысты валюта бағамдарындағы ықтимал өзгерістің әсері есебінен тұрады (кейбір монетарлық активтер мен міндеттемелердің болуы салдарынан олардың әділ құны валюта бағамының өзгеруіне сезімтал келеді). Барлық басқа параметрлер тұрақты өлшемдермен қабылданған. Капиталға әсер пайдаға немесе зиянға әсерінен ерекшеленбейді. Кестедегі теріс сомалар жиынтық кіріс туралы есепте немесе капиталда ықтимал таза азаюды көрсетеді, ал оң сомалар әлеуетті таза ұлғаюды көрсетеді.

Валюта	2021 жыл		2020 жыл	
	Валюта бағамындағы ұлғаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері	Валюта бағамындағы ұлғаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
АҚШ доллары	+13%	311.073	+14%	15.201
Еуро	+13%	(6.519)	+14%	(94.394)
Ресей рублі	+13%	(189.382)	+15%	(44.399)

Валюта	2021 жыл		2020 жыл	
	Валюта бағамындағы азаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері	Валюта бағамындағы азаю, %-бен	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
АҚШ доллары	-10%	(239.287)	-11%	(11.944)
Еуро	-10%	5.014	-11%	74.166
Ресей рублі	-13%	189.382	-15%	44.399

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел – жүйенің істен шығуы, қызметкерлердің қателіктері, алаяқтық немесе сыртқы оқиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі қызметін тоқтатқан кезде, операциялық тәуекелдер беделге зиян келтіруі, құқықтық салдарының болуы немесе қаржылық шығындарға әкеліп соқтыруы мүмкін. Банк барлық операциялық тәуекелдер жойылды деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесінің көмегімен және әлеуетті тәуекелдерді қадағалау мен тиісті реакциялар арқылы Банк мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, кіру құқығын тиімді бөлуді, бекіту және салыстыру процедураларын, қызметкерлерді оқытуды, сондай-ақ ішкі аудитті қоса алғанда бағалау процедураларын қарастырады.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау**Әділ құны көздерінің иерархиясы**

Әрбір есепті күнге Банк басшылығы активтер мен міндеттемелер құнының өзгеруін саралайды, әрі соларға қатысты Банктің есеп саясатына сай қайта бағалау не болмаса қайта талдау талап етіледі. Бұл талдаудың мақсаттары үшін Банк басшылығы бағалау есептеулеріндегі ақпаратты шарттармен және басқа да маңызды құжаттармен салыстыра отырып, алдыңғы бағалау кезінде пайдаланылған негізгі бастапқы деректерді тексереді. Банктің бөгде бағалаушыларымен бірге Банк басшылығы әрбір актив пен міндеттеменің әділ құнындағы әрбір өзгерісті мұндай өзгерістің негізді екенін анықтау үшін тиісті сыртқы дерек көздерімен салыстырады.

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсаты үшін Банк актив немесе міндеттеме бойынша тәуекелдердің табиғаты мен сипаттамаларының негізінде активтер мен міндеттемелердің кластарын, сондай-ақ әділ құн көздерінің иерархиясын айқындады.

		<i>Пайдалана отырып әділ құнды бағалау</i>			<i>Жиыны</i>
		<i>Белсенді нарықтарда баға белгілеулер (1-деңгей)</i>	<i>Айтарлықтай бақылана-тын бастапқы деректер (2-деңгей)</i>	<i>Айтарлықтай бақыланбай-тын бастапқы деректер (3-деңгей)</i>	
<i>2021 жыл</i>	<i>Бағалау күні</i>				
Әділ құны ашылып көрсетілетін активтер					
Ақша қаражаты мен оның баламалары	2021 жылғы 31 желтоқсан	430.699	5.879.147	–	6.309.846
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	14.106.147	14.106.147
Клиенттерге берілген қарыздар	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	11.779	11.779
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	818.108	818.108
Басқа да қаржы активтері	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	581.127	581.127
Әділ құны ашылып көрсетілетін міндеттемелер					
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	780.866	–	780.866
Клиенттердің қаражаты	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	8.592.757	–	8.592.757
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	73.366	–	73.366
Жалдау бойынша міндеттемелер	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	261.684	261.684
Басқа да қаржылық міндеттемелер	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	23.366	23.366

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)**Әділ құны көздерінің иерархиясы (жалғасы)**

2020 жыл	Бағалау күні	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау			Жиыны
		Белсенді нарықтарда баға белгілеулер (1-деңгей)	Айтарлықтай бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер (3-деңгей)	
Әділ құны ашылып көрсетілетін активтер					
Ақша қаражаты мен оның баламалары	2020 жылғы 31 желтоқсан	866.686	5.705.234	—	6.571.920
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	—	12.236.402	12.236.402
Клиенттерге берілген қарыздар	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	—	19.936	19.936
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	—	1.850.334	1.850.334
Басқа да қаржы активтері	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	—	459.663	459.663
Әділ құны ашылып көрсетілетін міндеттемелер					
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	884.233	—	884.233
Клиенттердің қаражаты	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	7.446.428	—	7.446.428
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	132.545	—	132.545
Жалдау бойынша міндеттемелер	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	—	200.527	200.527
Басқа да қаржылық міндеттемелер	2020 жылғы 31 желтоқсан	—	—	30.031	30.031

2021 және 2020 жылдардың ішінде әділ құн көздері иерархиясының арасындағы қозғалыс жасалған жоқ.

Әділ құны бойынша ескерілмейтін қаржы активтері мен міндеттемелерінің әділ құны

Төменде қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша көрсетілмейтін Банктің қаржы құралдарының кластары бөлігінде баланстық және әділ құнының салыстырмасы берілді. Кестеде қаржылық емес активтер мен қаржылық емес міндеттемелердің әділ құнының мәні келтірілмеген:

	2021 жыл			2020 жыл		
	Баланстық құны	Әділ құны	Танылма- ған кіріс/ (залал)	Баланстық құны	Әділ құны	Танылма- ған кіріс/ (залал)
Қаржы активтері						
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6.309.846	6.309.846	—	6.571.920	6.571.920	—
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	14.724.953	14.106.147	(618.806)	12.528.133	12.236.402	(291.731)
Клиенттерге берілген қарыздар	11.779	11.779	—	19.936	19.936	—
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	818.108	818.108	—	1.850.334	1.850.334	—
Басқа да қаржы активтері	581.127	581.127	—	459.663	459.663	—
Қаржылық міндеттемелер						
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	780.866	780.866	—	884.233	884.233	—
Клиенттердің қаражаты	8.592.757	8.592.757	—	7.446.428	7.446.428	—
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	73.366	73.366	—	132.545	132.545	—
Жалдау бойынша міндеттемелер	261.684	261.684	—	200.527	200.527	—
Басқа да қаржылық міндеттемелер	23.366	23.366	—	30.031	30.031	—
Әділ құндағы танылмаған өзгерістер жиыны			(618.806)			(291.731)

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)**Бағалау және жорамалдау әдістемелері**

Бұдан әрі әділ құны бойынша осы қаржылық есептілікте бейнеленбеген қаржы құралдарының әділ құнын анықтау кезінде пайдаланылған әдістемелер мем мүмкіндіктер сипатталды.

Әділ құны шамамен баланстық құнына тең болатын активтер

Өтімді болып табылатын немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер жағдайында, олардың әділ құны шамамен баланстық құнына тең болуы мүмкін. Бұл жорамал талап еткенге дейінгі салымдарға, өтеу мерзімі белгіленбеген жинақ шоттарына да қолданылады.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер

Бағасы белгіленбейтін құралдардың, Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешектің, клиенттерге берілген қарыздардың, клиенттер қаражатының, басқа да қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны осы секілді талаптармен, несиелік тәуекелмен және өтеу мерзімімен берешек бойынша қазіргі уақытта бар мөлшерлемелерді пайдалана отырып болашақ ақша қаражаттарының ағындарын дисконттау арқылы бағаланады.

25. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін сараптау

Төмендегі кестеде күтілетін өтеу мерзіміне қатысты активтер мен міндеттемелер берілді. Банктің дисконтталмаған шарттық міндеттемелері туралы ақпарат «Тәуекелдерді басқару» 23-ескертпесінде ашылған.

	2021 жыл			2020 жыл		
	Бір жыл ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны	Бір жыл ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны
Ақша қаражаты мен оның баламалары	6.309.846	–	6.309.846	6.571.920	–	6.571.920
Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	3.941.121	10.783.832	14.724.953	5.603.082	6.925.051	12.528.133
Клиенттерге берілген қарыздар	11.779	–	11.779	19.936	–	19.936
Уакала және Мұдараба пулдарына инвестициялар	733.686	84.422	818.108	1.467.781	382.553	1.850.334
Негізгі құралдар	–	88.703	88.703	–	49.078	49.078
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	–	237.447	237.447	–	195.851	195.851
Материалдық емес активтер	–	339.770	339.770	–	17.962	17.962
Қорлар	190.565	–	190.565	190.565	–	190.565
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	42.363	–	42.363	16.779	–	16.779
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	–	–	–	–	48.387	48.387
Басқа да активтер	395.474	491.850	887.324	488.926	415.918	904.844
Жиыны	11.624.834	12.026.024	23.650.858	14.358.989	8.034.800	22.393.789
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	780.866	–	780.866	884.233	–	884.233
Клиенттердің қаражаты	6.321.191	2.271.566	8.592.757	6.457.076	989.352	7.446.428
Уакала және Мұдараба пулдарының салымшылары алдында міндеттемелер	73.366	–	73.366	132.545	–	132.545
Шартты міндеттемелер бойынша резервтер	–	629.588	629.588	–	682.123	682.123
Жалдау бойынша міндеттемелер	129.784	131.900	261.684	120.174	80.353	200.527
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	–	10.063	10.063	–	–	–
Басқа да міндеттемелер	185.705	98.989	284.694	114.424	75.433	189.857
Жиыны	7.490.912	3.142.106	10.633.018	7.708.452	1.827.261	9.535.713
Таза сома	4.133.922	8.883.918	13.017.840	6.650.537	6.207.539	12.858.076

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

26. Байланысты тараптармен операциялар

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» 24 ХКЕС-ке (IAS) сәйкес, тараптардың бірінің екіншінің қаржылық және операциялық шешімдеріне елеулі әсер ету немесе бақылау мүмкіндігі бар тараптар байланысты деп саналады. Тараптардың байланыстылығы туралы мәселені шешу кезінде олардың заңды нысаны ғана емес, тараптардың өзара қарым-қатынастарының мазмұны да ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелер жасауы мүмкін. Мұндай мәмілелердің бағалары мен талаптары байланыспаған тараптардың арасындағы мәмілелердің бағалары мен талаптарынан ерекшеленуі мүмкін.

Байланысты тараптармен операциялар көлемі, 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанына салыдо, сондай-ақ көрсетілген күндерге аяқталған жылдар үшін шығыстар мен кірістердің тиісті сомалары төменде көрсетілген:

	2021 жыл				2020 жыл			
	Акцио- нерлер	Жалпы бақылау- дағы ұйымдар	Негізгі басқарушы персонал	Басқа да байла- нысты тараптар	Акцио- нерлер	Жалпы бақылау- дағы ұйымдар	Негізгі басқарушы персонал	Басқа да байла- нысты тараптар
1 қаңтарға Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	-	-	-	247.984	-	-	-	461.226
Жыл ішінде беру	-	-	-	-	-	-	-	18.800
Жыл ішінде өтеу	-	-	-	(94.882)	-	-	-	(232.042)
31 желтоқсанға өтелмеген Исламдық қаржыландыру бойынша дебиторлық берешек	-	-	-	153.102	-	-	-	247.984
31 желтоқсанға ағымдағы шоттар	874	84.878	289	86.041	896	228	2.865	1.704

Төменде 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанына аяқталған жылдар үшін байланысты тараптармен болған операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары көрсетілген:

	2021 жыл				2020 жыл			
	Акцио- нерлер	Жалпы бақылау- дағы ұйымдар	Шешуші басқарушы персонал	Басқа да байла- нысты тараптар	Акцио- нерлер	Жалпы бақылау- дағы ұйымдар	Шешуші басқарушы персонал	Басқа да байла- нысты тараптар
Тауарлық Мұрабаха шарттары бойынша кірістер	-	-	-	14.598	-	-	-	31.825
Комиссиялық кірістер	-	79	-	-	68	988	-	185
Басқа да операциялық шығыстар	(2.198)	-	(69.714)	(10.800)	(4.211)	-	(60.917)	(11.758)

Төменде негізгі басқарушы персоналдың 5 мүшесіне төленген сыйақы туралы ақпарат көрсетілген:

	2021 жыл	2020 жыл
Жалақы және басқа да қысқа мерзімді төлемдер	(63.844)	(65.633)
Өлеуметтік қамсыздандыруға аударымдар	(14.227)	(5.022)
Шешуші басқарушы қызметкерлерге сыйақының жиыны	(78.071)	(70.655)

27. Капитал жеткіліктігі

Банк қызметіне тән тәуекелдерден қорғану мақсатында капиталдың жеткіліктілік деңгейін белсенді басқаруды жүзеге асырады. Банк капиталының жеткіліктілігі, басқа әдістерден басқа, ҚРҰБ белгілеген нормативтерді пайдалана отырып бақыланады.

Банк үшін капиталды басқарудың негізгі мақсаты Банктің капиталға қатысты сыртқы талаптарды сақтауынан және қызметті жүзеге асыру мен акционерлік құнды максималдандыруға қажет капитал жеткіліктілігінің баламалы коэффициентін ұстап тұруды қамтамасыз етуден тұрады.

Банк өз капиталының құрылымын басқарады және экономикалық жағдайлар мен жүзеге асыратын қызмет түрлері тәуекелдерінің сипаттамаларындағы өзгерістерге орай оны түзетіп отырады.

ҚРҰБ банктерден барлық активтер сомасының кем дегенде 6,5% мөлшерінде бірінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициентін және нормативтік талаптарға сәйкес есептелген тәуекелді ескере отырып алынған активтердің кем дегенде 7,5% мөлшерінде екінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициентін қолдап тұруын талап етеді.

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк капиталының жеткіліктілік коэффициенті нормативтік минимумнан асып түсті.

(Егер өзгесі көрсетілмесе, мың теңгемен)

27. Капитал жеткіліктігі (жалғасы)

Бұдан кейінгі кестеде 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ҚРҰБ талаптарына сәйкес есептелген Банк капиталының талдауы көрсетілген:

	2021 жыл	2020 жыл
1-ші деңгейдегі капитал	12.678.070	12.840.114
Капиталдың жиыны	12.678.070	12.840.114
Тәуекелді ескере отырып алынған активтер мен міндеттемелер, ықтимал талаптар мен міндеттемелер	31.657.938	24.342.167
Операциялық тәуекел	1.060.581	1.076.059
Нарықтық тәуекел	596.100	674.200
Тәуекелді, шартты міндеттемелерді, операциялық және нарықтық тәуекелді ескере отырып алынған нормативтік активтердің барлығы	33.314.619	26.092.426
k1-1 капитал жеткіліктігінің коэффициенті (кем дегенде 5,5%)	38%	49%
k1-2 капитал жеткіліктігінің коэффициенті (кем дегенде 6,5%)	38%	49%
k2 капитал жеткіліктігінің коэффициенті (кем дегенде 7,5%)	38%	49%

28. Зәкят

Банктің Жарғысы Банк басшылығынан Акционердің атынан Зәкятты төлеуін талап етпейді. Тиісінше, Зәкят бойынша міндеттемені Акционер төлеуі тиіс.

29. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2022 жылғы 2 қаңтарда Қазақстанның Маңғыстау облысында сұйытылған табиғи газдың бөлшек бағасының едәуір өсуімен байланысты наразылық акциялары басталды. Бұл наразылық шерулері басқа да қалаларға таралып, тәртіпсіздіктерге, мүліктің зақымдануына және адамдардың өліміне әкеп соқтырды. 2022 жылғы 5 қаңтарда Үкімет төтенше жағдайды енгізу туралы жариялады.

Жоғарыда аталған наразылықтардың және төтенше жағдайдың енгізілуі нәтижесінде Қазақстан Президенті, салық заңнамасына өзгерістер енгізуді, қаржылық тұрақтылықты қолдау шараларын енгізуді, инфляция деңгейі мен теңгенің айырбастау бағамын бақылауды және тұрақтандыруды қоса алғанда, ықтимал шаралар туралы бірқатар жария мәлімдемелер жасады.

2022 жылғы 19 қаңтарда төтенше жағдайдың күші барлық өңірлерде жойылды. Қазіргі уақытта Банктің Үкімет қабылдауы мүмкін кез келген жаңа шаралар Банктің қаржылық жағдайына қалайша ықпал ете алатындығын, егер ондайлар болса, немесе жоғарыда аталған наразылықтар мен төтенше жағдайдың енгізілуі Қазақстан экономикасына қандай ықпалын тигізетіндігін санмен бағалауға мүмкіндігі жоқ.

2022 жылғы ақпанда, Ресей Федерациясы мен Украина арасындағы қақтығысқа байланысты Ресей Федерациясына қарсы АҚШ, ЕО және Ұлыбритания тарапынан көп санкциялар жарияланды. Бұл санкциялар Ресей Федерациясына теріс экономикалық әсер етуге бағытталған. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ағымдағы шоттардағы қаражатпен білдірілген ресейлік контрагенттерге қойылған талаптардың шоғырлануы 3.259.011 мың теңге болды.

Геосаяси шиеленістің өсуіне орай 2022 жылғы ақпаннан бастап қор және валюта нарықтарында құбылмалылықтың едәуір өсімі, сондай-ақ АҚШ доллары мен еуроға қатысты теңге бағамының айтарлықтай төмендеуі байқалады. 2022 жылғы 25 сәуірде ҚРҰБ Ақша-кредит саясаты жөніндегі комитеті базалық мөлшерлемені +/- 1% пайыздық дәлізбен жылдық 14%-ға дейін көтеру туралы кезектен тыс шешімді қабылдады.

Банк бұл оқиғаларды есепті кезеңнен кейінгі түзетпейтін оқиғалар ретінде қарастырады, әрі оның сандық әсерін ағымдағы сәтке жеткілікті болатындай сенімділікпен бағалау мүмкін емес.

Қазіргі уақытта Банк басшылығы өзгеріп жатқан микро- және макроэкономикалық талаптардың Банктің қаржылық жағдайы мен қызметінің нәтижелеріне ықтимал әсер етуін саралауда.